

Nummer 6 Maart 1998

Vereniging Historisch Purmerend

Vereniging Historisch Purmerend

v/h Oudheidkamer van Purmerend
opgericht 26 maart 1942

Correspondentieadres:

Postbus 571
1440 AN PURMEREND

Bestuur:

Voorzitter:	Hr. C. van der Linden	0299 - 423146
Secretaris:	Hr. A. Joosten	0299 - 423315
Penningmeester:	Hr. J. Korver	0299 - 648818
2e Secretaris:	Mw. G. Platell-Hoogland	0299 - 471689
Ledenadministratie:	Mw. M. de Boer-Schouw	0299 - 428964
Historicus:	Hr. B. de Lange	0299 - 431294
Bestuurslid:	Hr. H. Meines	0299 - 423831
Bestuurslid:	Hr. F. Beijert	0299 - 432052

Ledenadministratie: Mw. M. de Boer-Schouw
Goudenregenstraat 75
1441 HG Purmerend

Redactie: Mw. G. Platell-Hoogland
Jasmijnstraat 48
1441 JX Purmerend

Namens de Vereniging Historisch Purmerend hebben zitting in het bestuur van het Purmerender Museum:

Secretaris:	Hr. S. Rem
Techniek:	Hr. J. Ossebaar
PR:	Hr. J. Buurmans

Namens de Vereniging Historisch Purmerend behartigt John Korver de belangen in de Gemeentelijke Monumentencommissie.

Postbank: 311.95.43
Bank ING: 68.19.13.002

t.n.v. penningmeester van de Vereniging Historisch Purmerend.

Openingstijden lokaal *De Ark*, 2e verdieping,
iedere dinsdag 20.00 - 22.00 uur tot en met dinsdag 19 mei.

Vormgeving periodiek en lidmaatschapskaart:
H&R Grafisch Serviceburo bv, Purmerend.

VAN DE REDACTIE

Het viel u onmiddellijk op: de vormgeving van het verenigingsblad is anders, net als het papier. De reden voor het nieuwe jasje is simpel.

De oplage is met de ledengroei van het afgelopen jaar enorm toegenomen. Dat maakt het drukken van ons periodiek financieel interessant. De vormgeving is daarmee uitbesteed en al met al is het blad er nog professioneler gaan uitzien, terwijl de kosten op dit moment nagenoeg gelijk zijn aan de gekopieerde versie.

Wij zijn benieuwd naar uw mening over het nieuwe jasje van ons blad. Wij moeten net als u wennen, maar zijn blij met het resultaat.

Gerda, Marian & Fred

VAN DE VOORZITTER

Het gaat goed met de vereniging!

Het ledenaantal is vanaf vorig jaar maart gegroeid van het 500^e lid naar 735 leden. Dus op naar het duizendste lid in het jaar 2000.

En daar kunnen de leden ook aan meewerken, n.l. door een nieuw lid aan te brengen.

De dia-avonden worden goed bezocht. Steeds meer mensen komen de avonden bijwonen.

De dinsdagavond – bezoekersavond in ons clubhuis *De Ark* – heeft wat meer tijd nodig, maar begint nu toch op gang te komen.

Rest ons nog 2 dia-avonden en de wandeltocht vóór ons zomerreces. Het afgelopen jaar heeft ook veel sponsors opgeleverd, wat de kas ten goede kwam.

Woensdag 25 maart a.s. is de jaarvergadering en het bestuur rekent op uw komst.

Met vriendelijke groet,

Cees van der Linden

BIJ DIT BLAD TREFT U AAN:

- Uw lidmaatschapkaart voor 1998. Een prachtige foto van de VAMI welke wij ook op de voorkant van het blad hebben laten afdrukken. Wij zijn voornemens per jaar 2 maal dezelfde foto op de voorkant te plaatsen. De foto is van Ber de Lange.

Op vertoon van de lidmaatschapkaart heeft u gratis toegang tot alle dia-, film- en lezingavonden van de VHP en gratis toegang tot alle tentoonstellingen in het Purmerends Museum op de Kaasmarkt. Ook ontvangt u tweemaal per jaar het verenigingsblad.

- Een acceptgiro voor de contributie welke ook voor 1998 slechts f 20,- bedraagt. U mag natuurlijk meer overmaken! Wij verzoeken u deze te voldoen voor 1 mei 1998.
- Een vriendenvoucher voor een korting ad f 10,- op de aanschaf van een museumjaarkaart.
- Een uitnodiging voor de Algemene Ledenvergadering op woensdag 25 maart 1998, alsmede het verslag van de vergadering van 1997, het financieel verslag over 1997 en de begroting 1998

Foto voorkant

Het gebouw van de NV Verenigde Amsterdamse Melkinrichtingen aan de Melkweg.

BEZOEKERS 1997

Voor de vaste bezoekers van onze avonden zal het duidelijk zijn dat het aantal bezoekers fors is toegenomen. Wij zijn hier zeer verheugd over. Hieronder de cijfers:

Onderwerp	Datum	Aantal bezoekers		
		Leden	Niet-Leden	Totaal
1. Filmavond P. Doets	21 januari	118	32	150
2. Filmavond P. Doets (2)	4 februari	102	4	106
3. Oud-Quadijk	20 februari	43	4	47
4. Monumenten	26 maart	59	6	65
5. Purmersteijn/Hazepolder	21 april	98	6	104
7. Willem Eggert Centrum	15 september	137	14	151
8. De Beemster	9 oktober	68	17	85
9. De Markt	12 november	171	12	183
10. Purmerender Feesten	16 december	186	41	227
totaal		982	136	1118
6. Puzzeltocht	25 mei	?	?	185
Totaal		982	136	1303

Nog te verwachten avonden in dit seizoen.

DINSDAG 17 MAART 1998

Dia-avond gepresenteerd door de voorzitter van de Purmerade, de heer F. Ryan, over de in de loop der jaren gehouden Purmerades.

DONDERDAG 16 APRIL 1998

Straatbeelden uit de zestiger jaren.

Samengesteld en gepresenteerd door Henk Meines.

ZONDAG 24 MEI 1998

Een nieuwe wandeltocht door de binnenstad van Purmerend.

De Overweerse polder voor de stadsuitbreiding

Jo Haen-van Langen

Jo Haen-van Langen woonde van 1939 tot 1963 in Purmerend. Nu woont zij in Amsterdam. Voor zichzelf heeft zij haar jeugd in Purmerend aan de Overweerse Polderdijk op papier gezet. Het geeft een beeld van leven in Purmerend in de jaren veertig en vijftig. Zelf zegt zij: 'Nu is alles volgebouwd en doet weinig nog herinneren aan mijn jeugd. Het is daarom dat ik dit verhaal heb opgeschreven'.

Op 8 december 1939 ben ik geboren op een kleine boerderij aan de Overweerse Polder 59 als derde kind en

tevens derde dochter van Cor van Langen en Gré de Koning. Mijn ouders waren in dat boerderijtje gaan wonen na hun huwelijk op 27 december 1935. Vader was bij zijn huwelijk al 42 jaar, had altijd op de Koemarkt gewoond. Na de dood van zijn ouders was hij daar blijven wonen bij zijn zus Nel, die het café/hotel had overgenomen en getrouwd was met Martin van de Meij. Moeder, boerendochter, was 26 jaar en had tot aan haar huwelijk in het ouderlijk huis aan de Rijperweg in de Beemster gewoond.

Ze hadden niet veel geld, het huisraad was tweedehands, vader hield er in de boerderij 4 koeien op na, was eigenlijk van beroep schapenhandelaar, wat echter niet genoeg opbracht. Dat was de reden, dat hij ook nog als boerenknecht werkte bij zijn zwager Meins de Koning, die boerderij Arendsburcht aan de Rijperweg had.

LANDELIJK GEBIED

De Overweerse Polder was een gedeelte van het toen nog landelijke gebied dat lag tussen Purmerend en Kwadijk, en aan de zijkanten begrensd werd door de Beemster en de Purmer.

Er liepen wat kleine riviertjes doorheen, die onder meer uitmondten in de Beemster. Een van die watertjes was Drayoord. Waar dit uitliep in de Beemster is nog te zien bij wat wij als kinderen het galgenveld noemden, op de grens van Purmerend en Kwadijk. Daar is een slinger in de weg.

Ook liep er een watertje uit in de Beemster tussen het huis van Klaas Dekker (25) en Kees Vlaar (23). Daar zat een zogenoemde *klucht* in het weggetje (het weggetje liep daar iets omhoog) en liep het water van de ringvaart iets breder uit naar de kant van het weggetje. Daar was in de tijd van het Beemstermeer het Sluisje van het Noorden.

Toen de Beemster en de Purmer nog uit water bestonden, tot ongeveer 1612 toen de Beemster is drooggemalen en iets later de Purmer, maakte de weg vanaf Purmerend naar Kwadijk langs de Beemster deel uit van de doorgaande route Amsterdam-Hoorn, welke route liep via Landsmeer, Den IJp, Purmerland, door Purmerend (vanaf het Gouw (het Noordhollands kanaal was er nog niet) - Hoogstraat - Kaasmarkt - Peperstraat - over de Where - Hoornse Buurt en zo de Overweerse Polder in), Kwadijk, Hobrede, Oosthuizen enzovoort naar Hoorn.

Uiterst rechts Jo Haen-van Langen

Het weggetje, zoals ik het in mijn jeugd (zo rond de jaren 50) kende, was dus veel belangrijker geweest, dan ik ooit gedacht had. Je wist niet beter of de weg naar Hoorn ging door de Beemster!

Ik stel me zo voor dat het weggetje er in die oude tijd net zo uitzag als in mijn jeugd, want ook toen was het een onverharde weg met veen als ondergrond, altijd nat en drassig, vol met kuilen, die af en toe weer werden opgevuld met sintels, wat ontelbare lekkende banden tot gevolg had, tot de boel weer was ingezakt en de weg weer met een fiets te berijden was. Bij regen allemaal plassen, maar in de winter was het nog erger. Als het vroom kreeg je allerlei harde richels, bij sneeuw was er niet doorheen te komen en als de dooi inviel was de weg zo slap, dat het leek of je banden lek waren, zo zwaar moest je trappen. Openbaar vervoer bestond niet in de polder, altijd op de fiets, weer of geen weer, desnoods met plastic zakken om je schoenen gebonden om de ergste blubber op te vangen.

Het weggetje van Purmerend naar ons huis was ongeveer 2 kilometer. Het begon bij de brug aan het eind van de Hoornse Buurt. Over de brug kon je rechtsaf de andere kant van de polder in of je kon rechtdoor en dan kwam je langs de Beemsterringvaart terecht.

LANGS HET WEGGETJE NAAR KWADIJK

Net vóór de brug had je links een rijtje kleine huisjes, waar onder anderen een zekere Dolf woonde, een oude man, die altijd gympen aan had en helemaal voorover gebogen liep van ouderdom. Hij liep heel zwaar en langzaam.

Recht tegenover de brug stond een vrijstaand huis, waar de familie van Wim Daman woonde. Wim Daman had een stuk land iets verder het weggetje op, net om de hoek van de zogenoemde *lange weg*, tegenover het stukje land van mijn vader. Hij was in het bezit van een paard en wagen en nam dus de zakken schillen, die mijn vader

in Purmerend woensdag- en zaterdagmorgens ophaalde als veevoer, mee naar zijn schuur. De rest ging bij mijn vader vóór op de transportfiets, samen met aan het stuur allerlei zelfgemaakte tassen met groenten, vlees enzovoort. Want hij was dan 'toch in de stad' en deed dan meteen de boodschappen.

De bakker kwam bij ons aan de deur, 3 dagen bakker Rozemeier uit Purmerend en 3 dagen bakker Kok uit Kwadijk, die zijn oven nog met takkenbossen stookte. Als de koeien 's winters op stal stonden moesten de zakken met schillen naar ons huis gebracht worden. Ik moest dan met mijn zus Ans een melkkarretje (meestal met slappe banden) lenen bij onder anderen Kees Vermeulen, die een stuk land met schuur had niet zo ver van ons vandaan en dan moesten wij die zakken ophalen. Als de dooi inviel was de weg slap en dan kwamen we bijna niet vooruit. Wat hadden we dan de pest in!

Iets verder over de brug stonden rechts wat huisjes (3). Daar woonden onder anderen de families Sens en Brugge. Die huisjes staan er nu nog, evenals het huis ernaast, meer in de dijk. Vroeger waren dat 2 huisjes, bewoond door broer en zus Marees en de familie Krijgsman. Daar weer naast de boerderij van Veerman. Dat huis is afgebroken; er staat nu een nieuw pand. Gerard Veerman (een zoon) woont daar nog steeds met zijn vrouw.

STEENFABRIEK

Er lagen in die tijd ook al wat woonboten. Om de bocht van de weg, links net voor het kerkhof, stond de steenfabriek (5). Daarin zijn in 1948 en 1949 nog tegels gebakken, maar daarna werd de steenfabriek niet meer gebruikt. Het waren grote houten loodsen. Wij kinderen zochten er in de knikkertijd naar stukjes klei, waar we zelf knikkers van maakten, het werden een soort van *kalkedotters*, maar ja, als je uit een arm gezin kwam moest je wat!

KATHOLIEK KERKHOF

Het katholieke kerkhof (6) had voor ons kinderen iets geheimzinnigs. Als je het hek doorkwam, had je links een laag gedeelte. Daar werden de ongedoopte kinderen en de mensen die zelfmoord hadden gepleegd begraven. Die kinderen konden nooit in de hemel komen! Maar de hel kon natuurlijk ook niet. Dus gingen zij naar het voorgeborchte.

Dan ging de weg omhoog naar het eigenlijke begraafgedeelte waar ook de kapel was, met daaronder het knekelhuis. Via een trap naar beneden kon je daar komen. Op Allerzielen (2 november) gingen veel mensen naar het kerkhof om bij de graven te bidden en daarmee aflaten te verdienen.

Voorbij het kerkhof rechts had je nog de touwslagerij van Liet. Of het toen nog in bedrijf was weet ik niet. In de oorlog heeft men in ieder geval nog ouwe trossen uitgeplukt, om er nieuw touw van te maken. Mijn eerste schooljaren moest ik nog iedere dag lopen van

Rechts de destructor

en naar school, fietsen hadden we nog niet, en dan bleef je nog wel eens staan om hier en daar te kijken.

DESTRUCTOR

Links van de weg had je nog de huisjes van Van de Broek en van de familie Daman (met zonen Arie en Piet) (9) en door de bocht had je dan de destructor (10). Op dat terrein woonden de families Gorthuis en Douma. Als de wind ongunstig was stonk het er ontzettend. Er werden daar kadavers van dooie beesten verwerkt en men produceerde er onder meer visvoer. Het complex ligt wat hoger dan de omliggende huizen. Dat komt volgens de heer Struving, die vroeger schuin aan de overkant woonde, doordat bij de bouw in 1934 de grond eerst is opgehoogd met modder uit de Beemsterringvaart.

Bij de overstroming in 1953 in Zeeland zijn heel wat koeien, paarden enzovoort verdronken. De destructors in Nederland maakten toen veel overuren om al die kadavers te verwerken. Je zag schuiten, volgestouwd met dode koeien, opgeblazen van het vocht, in de Beemsterringvaart liggen. Men kon het werk amper aan.

Later is er links van het complex een nieuw huis gebouwd voor de directeur. Daar had je vroeger kanovereniging *De Where*. Eigenaar van de grond was toen Van de Velden, destijds bekend in Purmerend als *poepophaler*. Schuin tegenover de destructor was de tuinderij en het huis van Struving (12). Zijn zoon Jan woonde met zijn gezin in een verbouwde schuur achter het huis van zijn vader. Ouwe Jan Struving schaatste 's winters op van die heel ouderwetse Friese schaatsten met grote krullen. Iedereen vond dat prachtig.

Tot hiertoe was de weg geasfalteerd en waren er een paar straatlantaarns. Vanaf het woonwagenkamp (13) tot aan Kwadijk geen bestrating, geen licht, alleen een paar telefoonpalen. Om wat sneller thuis te zijn gingen we wel eens "paal-voor-paal". We liepen dan van de ene paal naar de andere paal, en daarna renden we tot de volgende paal en zo om en om. De palen gingen tot de boerderij van Floor Wezel, want de palen waren voor zijn telefoonaansluiting. Hij had als enige telefoon. Als we een dringende boodschap voor iemand hadden gingen we bij Wezel bellen.

Daar moest ik ook, als kind van 9, 10 jaar, met een melkbus voorop de transportfiets, water halen als bij ons door bijvoorbeeld een droge zomer, de *bak* (regenput) leeg was. Zij hadden wel leidingwater. Wij, en nog 2 burens, hadden wegens de hoge kosten geen waterleiding.

WOONWAGENKAMP

Ook gingen we bij het woonwagenkamp als er geen wagens stonden, wel eens "land-over-zand". Dan ging je het woonwagenkamp op en verder over het grasdijkje langs de Beemsterringvaart, al klimmende over de verschillende hekken van de diverse boeren. Bij vaders' land er dan weer af en gewoon weer over de weg. Je kon dan een hele haakse bocht afsteken. De zogenoemde *lange weg* liep namelijk een eindje het land in.

Het woonwagenkamp bevond zich even voorbij de destructor aan de linker kant. Eigenlijk net waar de Beemsterringvaart een bocht naar links

maakte. Vroeger schijnt er op die plek een zwemplaats te zijn geweest. Op oude kaarten staat dat aangegeven. Volgens de heer Struving bevond het woonwagenkamp zich tot vlak vóór de oorlog op een andere plek, ongeveer aan het eind van de *lange weg*, naast het land van Gerrit Groot, dus waar ook zo ongeveer het voetbalveld van *FC Purmerend* heeft gelegen.

Het woonwagenkamp bestond uit een vierkant stuk hobbelig terrein, bestraat met kinderhoofdjes, met links achterin een soort open schuur met daarin een soort plee, bestaande uit een smalle plank waar je op kon zitten. Niks eronder, alles kwam zo op de grond terecht. Hoe de poep enzovoort moest worden afgevoerd is me nooit duidelijk geworden. Waarschijnlijk zette men er een emmer onder. Achter deze schuur was een slootje met een plank erover. Daar liepen we overheen als we "land-over-zand" gingen.

Af en toe stonden er woonwagens op het terrein. Ondanks de vrij kleine

wagens had men toch grote crapauds (lage, ronde, overal beklede leunstoel) in de wagens, die regelmatig buiten gezet werden, waarop dan weer het beddengoed werd gelucht. Er bevond zich een soort smalle bedstee achterin overdwars en verder langs de kanten een tafeltje en stoelen. Soms meerdere vertrekken achter elkaar. Er zaten wel eens kinderen voor een korte tijd bij ons op school. Ze waren altijd veel ouder dan wij, ontzettend achter met leren, omdat ze weinig naar school gingen. Een 'woonwagenkind' tilde eens haar rok omhoog en tot onze grote ontzetting had ze er niets onder! Vaak liepen de paarden, die de wagens moesten trekken, langs de weg te grazen, weliswaar wel aan een 'kuur', maar we waren er toch wel wat bang van, evenals van de blaffende honden. We waren altijd weer blij als we er voorbij waren.

Links voorbij het woonwagenkamp was het weiland van Japie Bakker en ook rechts was weiland voorbij de tuinderij van Struving. Dit land was van "Pankook". Ik weet niet of dit een bijnaam was of zijn echte naam. Ook Jan Kamp had nog een stuk land. Na een paar honderd meter maakte de *lange weg* een haakse bocht naar links en ging daar weer verder.

Recht tegenover de bocht was het land van Gerrit Groot (15). In ongeveer 1926 was daar het eerste voetbalveld van de RK Voetbalvereniging Purmerend. Men had het land in onderhuur van mijn opa, Piet van Langen, voor (per jaar?) f 25,00. Later verhuisde deze vereniging naar een veld tegenover het Looiersplein.

Dus links de bocht om en we komen bij het land van Wim Daman (16), rechts van het weggetje. Die had daar ook een schuur, waar hij onder meer varkens hield. We moesten daar wel eens zakken schillen ophalen en we hadden het eens een keer zo koud, dat we via het houten luik het varkenshok in zijn gekropen en tussen de varkens ons hebben gewarmd. Schuin tegenover het land van Daman was een stuk land van mijn vader (17), dat liep tot

aan de ringvaart. 's Zomers liepen daar af en toe de 4 koeien.

Het gebeurde eens, dat op een dinsdag toen mijn vader naar de markt was, een koe gekalfd had en het kalfje in het land lag. We vertelden dat tussen de middag uit school aan mijn moeder en die vond het beter dat het kalfje weggehaald zou worden. Piet, m'n oudste broer van 8 en ik (ongeveer 12) kregen opdracht dat te doen. We moesten bij 'oom Wim' Daman een kruiwagen pakken en daar het kalfje mee vervoeren naar de stal van Daman. Piet vond het maar eng en stak geen hand uit, dus moest ik in m'n eentje het kalf optillen en in de kruiwagen leggen. Dat viel niet mee: een glibberig kalf en de koeien er omheen! Maar het is me toch gelukt. Ik was heel trots op mezelf!

Tegenover vaders' land, rechts van de weg, stond een ouwe boerderij (18). Daar woonde een ouwe man, Gerrit Edel. Hij had volgens ons geen vee, woonde daar alleen maar.

Naast vaders' land komen we bij het land van Taman (19): 'Stinkie Taman' zoals we hem noemden vanwege de lucht van de varkens. Die varkens luiden lekker in de modder van het slootje naast de varkensschuur. Taman had een groentenzaak in de Hoornse Buurt. Vandaar dat hij makkelijk aan 'doorgedraaide groente en fruit' kon komen, die hij op het erf in grote hopen bewaarde. Dan weer lag er een baal 'grote bonen' (tuinbonen), dan weer rooie of witte kool, komkommers en zelfs meloenen. Wij pikten er wel eens wat af voor thuis. Mijn ouders waren er erg blij mee: we hadden weer een dag gratis groente!

Later verhuurde Taman een stuk van zijn land aan Boots, die er hokken opzette waar hij nertsen kweekte voor de bontindustrie. De stank werd daarvoor nog erger dan voorheen!

Dan kwam rechts van de weg, naast Gerrit Edel, de boerderij van Floor Wezel en zijn gezin (20). Buurvrouw en buurman Wezel hadden 4 kinderen: Lia, Piet (een bekende voetballer van Purmersteijn geweest in die jaren), Ans

en Tineke. Bij Wezel hadden ze waterleiding en telefoon.

M'n zus Ans raakte bevriend met Ans Wezel. Ze was dan wel niet katholiek, maar Ans mocht haar toch graag. Iedereen die niet katholiek was, heette *protestant*, en eigenlijk waren die mensen toch een beetje minder dan wij katholieken. Ans Wezel kwam vaak bij ons thuis. We waren vrij lenig en gek op gymnastiek. We deden al lopend over de weg de *radslag*, we maakten een *koepeltje* achterover, gingen met 4 achter elkaar op de handen tegen de muur staan, maakten de spagaatzit enzovoort.

Vader ging dinsdags altijd naar de markt, hij ging 'schapen handelen'. Na afloop moest er afgerekend worden. Mijn vader had daarvoor een zogenoemd *boek* (een grote portefeuille met een metalen ketting eraan, die je vastmaakte aan een knoopsgat) in zijn binnenzak. Dat afrekenen gebeurde natuurlijk in het café en dan werd er menig borreltje gedronken. Vader nam van de markt ook wel eens vlees of vis mee.

Naast Wezel stond de schuur van Aas Vermeulen, die naast een kruidenierswinkel op de Achterdijk er ook wat vee op nahield en daarvoor een schuur met een stuk land had.

Tegenover de schuur van Aas Vermeulen woonde buurvrouw Tol (22) met haar zoon Adriaan en dochter Sjaan. Het was een leuk huisje met een tuintje ervoor. Daar bloeiden zomers bloemen. Dat was eigenlijk wel bijzonder, want op het erf van de boerderijtjes langs het weggetje waren bijna geen bloementuintjes. De voortuinen waren erg kaal, alleen begroeid met gras. Soms, zoals bij buurvrouw De Wit, was er een soort rondje uitgespaard waarin bijvoorbeeld wat goudsbloemen of een soort bolbegonia's gestopt werden.

Naast buurvrouw Tol stond de kleine boerderij van Vlaar. Achter het huis was de ringvaart. Aan de overkant (de Beemsterkant) was een soort aanlegplek. Je kon er vanaf springen het

Het bruggetje naar zwembad De Wilgenhoek in aanbouw

water in en zomers werd daar dan ook erg veel gebruik van gemaakt. Het leek er af en toe wel een zwembad. Of het wel goed zwemwater was daar werd in die tijd niet over nagedacht. Het enige waar je voor moest oppassen was dat je geen water binnen moest krijgen, want dan kon je de ziekte van Weil krijgen! Je zag op enige afstand vaak ratten zwemmen en ook lagen er vaak kadavers van kalveren en dergelijke in het riet, maar dat vond je heel gewoon.

Tegenover Vlaar had je het land van Kees Koning (Kees Kogel, zoals wij kinderen hem noemden). Die woonde aan de andere kant van de polder op boerderij *Kanaän*. Daar had je ook het handbalveld van VIDO, het voetbalterrein van RK Voetbalvereniging Purmerend, het zogenoemde *Vlooienuurtje* net voor de spoorwegovergang (met onder anderen de families De Ruiter en Van de Velden), de boerderijen van Terra, Osinga enzovoort. Maar in dat deel van de polder kwam je eigenlijk maar heel weinig. Onze wereld was erg klein. Je had amper een fiets, er was geen geld voor uitstapjes en dergelijke, er werd gewerkt en naar school gegaan en alleen zondags naar de kerk was voor veel mensen het 'uitje'.

Het water van de ringvaart kwam voorbij het huis van Vlaar iets naar binnen toe (een soort van inhammetje), tot bij de weg, die hier ook ineens wat omhoog liep, een *klucht*. Op oude kaarten zie je dat op deze plek een watertje (dat in mijn tijd nog achter het erf van De Wit langs liep) uitkwam in de Beemster, toen die nog alleen uit water bestond. En deze plek heette *Het sluijzen van het Noorden*.

Na deze inham kwam het huisje van de familie Klaas Dekker (25), dat echt aan het water stond. Het is het enige huis dat, wel helemaal vernieuwd, er nog staat en bewoond wordt door de familie Knijn.

Voordat de familie Dekker er kwam wonen was het een krotje, dat bewoond werd door Maarten Luitjes, die er een hondendar op nahield. Ik heb dat maar heel kort meegemaakt en was te klein om er nu veel van te vertellen.

Klaas Dekker, zoon van onze 'oude' buurvrouw Dekker op nummer 58, heeft er een stuk aangebouwd en ook de rest vernieuwd, zodat het een L-vormig huis werd. Helaas nog niet groot genoeg voor een gezin met 7 kinderen, maar buurman Dekker, die in de scheepsbouw in Amsterdam-Noord werkte, wist daar wel raad op. Hij construeerde in de kleine slaapkamertjes 2 bedden boven elkaar, een soort scheepskooien.

Buurman Dekker speelde trompet in het katholieke harmonie-orkest Crescendo. We hoorden hem vaak oefenen als we op de fiets langs kwamen.

CATHARINAHOEVE

Schuin tegenover het huis van Dekker stond boerderij *Catharinahoeve* van buurman De Wit (26). Voordat zij er kwamen wonen, woonde er een vrouw alleen, die ik me herinner als buurvrouw Van Mourik. Ik denk dat buurman De Wit de grootste boer was van het weggetje. Hoeveel koeien hij had, weet ik niet precies. Er was ook een boomgaard naast het huis. Ze waren streng gereformeerd en gingen zondags twee keer naar de kerk op het Singel. Ze kregen 8 kinderen.

Wij waren iets ouder en mochten wel eens oppassen. We zaten dan in de woonkeuken met een fornuis erin en een heleboel oude christelijke tijdschriften, ik geloof *De Prinses*. In de *mooie* kamer stond een harmonium, waar buurvrouw de psalmen en liederen op speelde.

Ook buurman De Wit ging dinsdags naar de markt. Hij zat na afloop wel eens met vader en boer Osinga in het café en ze praatten dan, volgens buurman De Wit, over koetjes en kalfjes natuurlijk, maar ook over het geloof. Het liep volgens hem wel eens hoog op, ook Osinga was gereformeerd. Tenslotte zei vader altijd: 'Er is uiteindelijk maar één herder en één kudde'.

Zoals alle huizen in de polder is ook het huis van De Wit in verband met de stadsuitbreiding afgebroken in 1968. Ze zijn toen naar een boerderij in de

Purmer gegaan. Tegenwoordig wonen ze aan de Purmerenderweg. Bijna alle jongens zijn ook boer geworden en wonen over de hele wereld verspreid.

Naast De Wit kwam dan de schuur en het land van Kees Vermeulen, broer van Aas. Kees Vermeulen had op de Achterdijk een café en daarbij dus een boerenbedrijfje. Hij was getrouwd maar had geen kinderen. Een paar van mijn broers hielpen hem, toen ze een jaar of 10 waren, met het vóórmelken (*worpelen*) enzovoort en verdienden zo een zakcentje. Kees Vermeulen was in het bezit van een melkkarretje, een klein karretje met 4 wielen, waar 4 melkbussen op konden. Dat karretje werd door ons wel eens geleend, om de zakken schillen die vader in Purmerend had opgehaald en door Wim Daman met de paard-en-wagen naar zijn schuur vlakbij vader's land werden meegenomen, op te halen. Dat gebeurde als de 4 koeien op stal stonden, dus in de winter en dat was niet altijd een pretje, zoals ik in het begin van mijn verhaal reeds vertelde.

Vanaf het huis van Dekker liep het weggetje links vlak langs de ringvaart en had je alleen rechts bebouwing en weilanden. Er groeide veel riet langs het water en hier en daar lag aan de overkant een kano langs de kant, die van de bewoners in de Beemster was. Rechts kreeg je na Kees Vermeulen weiland dat van boeren uit Kwadijk was. In de herfst zag je wel eens jagers met het geweer op de rug het land ingaan om op hazen te schieten. Soms zag je wel eens een opgejaagde haas van links naar rechts door het land rennen. En aan de horizon, aan de andere kant van de polder, bij de Purmer, zag je om de zoveel tijd de trein van Amsterdam naar Enkhuizen rijden.

De weg maakte bij Kees Vermeulen een flauwe bocht naar links. Na een paar minuten fietsen kwam je dan bij het kleine huisje van *oude* buurman en buurvrouw Dekker (28), de ouders van bovengenoemde Klaas Dekker. Je kwam binnen in een soort stalletje, waar rechts een tafel stond met het afwasteiltje erop. Aan het eind van dit

stalletje was er weer een deur, die naar de achtertuin leidde. In die tuin kweekte buurman Dekker onder meer groenten en aardbeien. Ze hadden ook wat kippen, die in een schuurtje naast het huis zaten.

In de oorlog hebben ze een tijd een dochter (of de schoonzoon erbij was weet ik niet meer) met 2 jongens in huis gehad. Ze woonden oorspronkelijk in Assendelft. De jongens heetten Jan en Bert (?) de Jong.

STOLPBOERDERIJ

Naast buurvrouw en buurman Dekker kwam dan ons boerderijtje (29). Het was een Noordhollandse stolpboerderij met een enorm dak met veel balken en spanten. Groot was het niet. Beneden voor had je een woonkamer met een bedstee erin, waarin mijn vader en moeder sliepen. Daarnaast het *hossie* (een halletje) waarin de voordeur, die nooit gebruikt werd en daar weer naast een slaapkamer, waar 2 bedsteden in waren met een kast ertussen. Verder stonden daar dan 2 grote houten tweepersoonsbedden, een kast voor mijn zus Truus, een kast voor mijn zus Ans en een groot kinderledikantje, waar Tiny in sliep. Ikzelf had een plank in het *hossie*, waar mijn ondergoed en dergelijke op lag. Ik kon er net bij. Ook stond daar de beruchte *emmer*, waar je 's nachts op kon plassen. Waterleiding hadden we niet. 's Morgens werd de emmer gewoon in de sloot gelegd. We wasten ons eerst allemaal in de afwasbak, maar later toen we wat ouder waren namen we ieder een eigen bakje met water mee naar de slaapkamer als we naar bed gingen. 's Winters als het vroom, was dat water 's morgens soms bevroren en moest je eerst het ijs stuk hakken. Mijn 2 oudste broers, Piet en Jan, die eerst ook in de slaapkamer sliepen, moesten later op zolder slapen, waar ze met behulp van ouwe gordijnen een soort kamertje gecreëerd hadden. Je kon op die zolder niet overal lopen, het was gevaarlijk, maar in de buurt van de schoorsteen was het veilig.

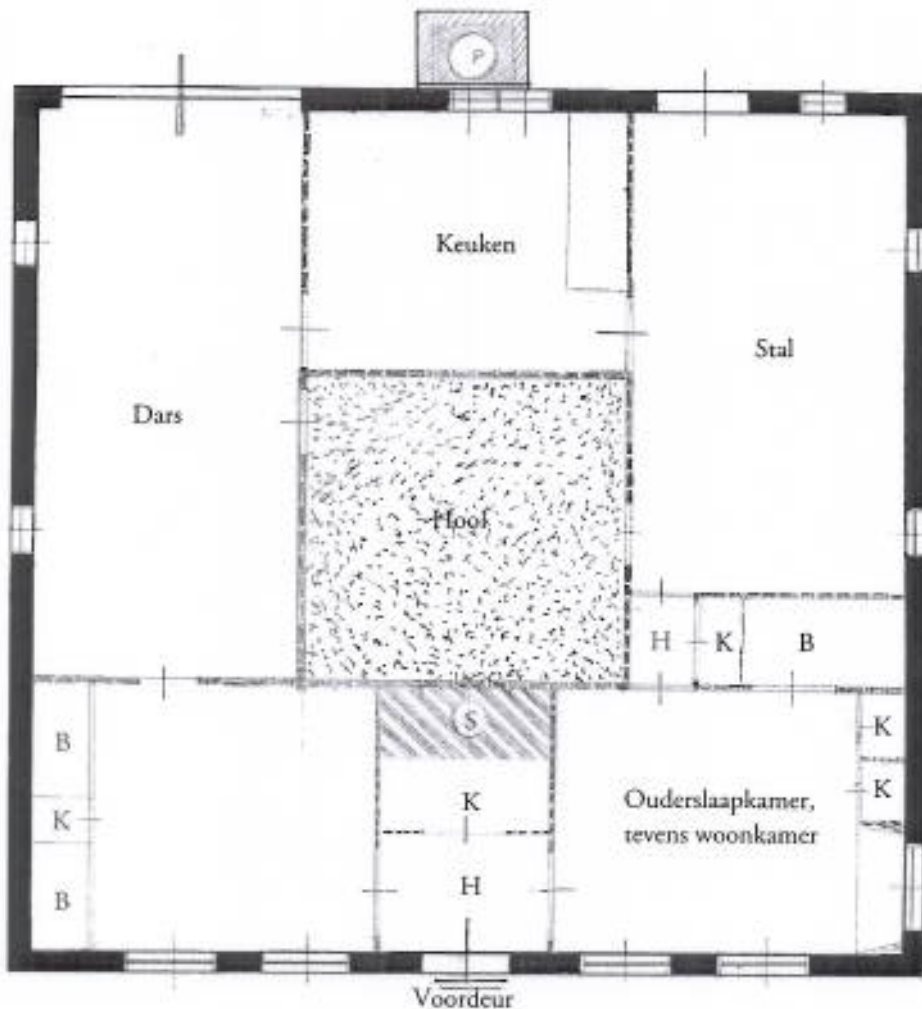
Midden in het huis was de hooiberg, waar je, als er tot boven hooi in lag, zo vanaf de zolder in kon springen. We deden dan net of het een zwembad was. Vader vond dat niet goed, het was slecht voor het hooi, maar wij deden het stiekem toch. 's Zomers, als het hooitijd was, moesten we meehelpen in het land om het hooi te keren. Vader maakte er dan mooie hooihopen van waar we dan overheen probeerden te springen met een koprol. Ook dat was eigenlijk verboden, omdat je dan in het hooi terecht kon komen. Als het hooi droog was werd er bij een broer van mijn moeder, oom Meins de Koning, een paard geleend. Om de hooi-opper (hooihoop) werd een touw gespannen over de grond, vastgemaakt aan een dissel (?), en het paard trok dan zo de hooihoop over de grond de *dars* in. In andere delen van het land noemen ze zo'n ruimte de *deel*. Hier kon een hooiwagen of hooiopper in gereden worden en met een vork worden opgestoken naar iemand die het boven in de hooiberg oppakte en verspreidde in de hooiberg.

Dat was altijd een spannende tijd, omdat het hooi droog moest blijven en het weer niet altijd te voorspellen was. Als het hooi toch wat vochtig werd

opgeslagen had je kans dat het hooi ging broeien en dan kon er brand ontstaan. Er kwam daarvoor af en toe een man met een metalen stok (de hooisteker). Hij stak die stok in het hooi en kon zo meten hoe het stond met de temperatuur. Als het heel slecht was had je kans dat je het hooi uit de hooiberg moest halen om brand te voorkomen. Daar had natuurlijk niemand zin in en je probeerde daarom het hooi zo droog mogelijk binnen te krijgen.

Achter de woonkamer had je (via een afstapje) weer een *hossie*, waarin een kast en via een deur kwam je dan in de stal waarin 's winters de 4 koeien stonden en die 's zomers diende als huiskamer/keuken. Dat was in die tijd gebruikelijk. In het voorjaar, als de koeien het land in gingen, werd de stal schoon gespoten en op de plaats van de koeien kwamen de tafel, stoelen, gasstel met gasfles en een enkel kastje te staan. Tegen de muur werd een kist met de open kant naar voren opgehangen, zodat je een opbergkastje had. Toen we nog geen wasmachine hadden stond er ook de teif met wasbord op een paar stoelen. We speelden in de *groep*, een soort goot waar de koeien met hun achterste naar toe stonden en waar ze in poepten en piesten. Als be-

scherming tegen de opspattende stront stond er een houten schot voor, aan de kant waar wij langs liepen. Ook viel, als een koe moest kalven, het pasgeboren dier in de groep. Als vader en moeder bezig waren een koe te helpen bij de bevalling, door aan een touw, dat om de poot van het kalf gebonden werd, het beest naar buiten te trekken moesten wij, kinderen, in het *hossie* blijven, want anders stoorden we de koe. Vol spanning keken we door het raampje van de deur toe hoe het kalfje naar buiten kwam. Soms, als moeder alleen was, moesten wij ook wel eens helpen.

Op een keer, ik was denk ik een jaar of 12, lukte het niet en werd de vecarts erbij gehaald. Dat gebeurde als de kop van het kalf bijvoorbeeld te groot was. Ik heb met verbazing toegekeken hoe vecarts Van Wonderen zijn hele, ontblote, arm in de achterste van de koe stak met een soort figuurzaag in zijn hand en inwendig het, reeds dode beest, er met stukken en brokken uit-

haalde. Hoe die man dat voor elkaar kreeg, zonder de koe te beschadigen, ik begrijp het nog niet. Tegenwoordig zou het een keizersnee geworden zijn!

De kamer werd 's zomers niet gebruikt. Alleen vader en moeder sliepen er in de bedstee. Toen er nog maar een paar kinderen waren sliepen vader en moeder ook in de eerder genoemde slaapkamer in een houten ledikant. Als moeder moest bevallen werd dat bed in de kamer gezet. Een paar kinderen sliepen in de bedstee in de kamer. Toen mijn broer Jan geboren werd (12 december 1944, het was bloedheet in de kamer), werd na de bevalling de stoel, die voor de dichte deur van de bedstee stond, weggehaald, de deur geopend en de 3 kinderen, waaronder mijn persoontje, mochten even naar het nieuwe broertje kijken. Wij moesten wakker gemaakt worden, we hadden niets van het hele gebeuren gemerkt! Daarna gauw weer in bed, de deur weer dicht en de stoel ervoor!

Mijn moeder verzwakte natuurlijk wel door al die bevallingen, ze kreeg daarom ook altijd in het kraambed een geklutst ei, waar wij een soort sliertje uit moesten vissen, met cacao. Ook zorgde dokter Quant ervoor dat we een paar weken iedere dag bij slager Mul op de Gouw een paardenbiefstuk konden ophalen en dat er een zak sinaasappelen gehaald kon worden. Zelf konden mijn ouders dat niet betalen.

Ze had ook vaak bloedarmoede, reden waarom ze een ijzerdrank moest slikken. Ook had ze, misschien vanwege die bloedarmoede, vaak hoofdpijn. Bij drogisterij De Wolf in de Peperstraat heb ik vaak Akkertjes moeten halen, een pijnstiller bestaande uit een stukje harde ouwel (dun, plat gebak van blank, ongezuurd tarwemeel) met wat poeder erin. In die tijd stond er in de kranten de reclamespreuk: Beter een Akkertje in de mond, dan het lichaam in de grond!

Naast de stal, dus achter de hooiberg, aan de achterkant van het huis, bevond zich een keuken, die eigenlijk alleen 's zomers gebruikt werd. 's Winters wasten we liever af in de kamer met een afwasbak op het zeiltje op tafel, want het was in die keuken veel te koud. Het was eigenlijk ook meer een soort van bijkeuken. Op de grond stonden een paar petroleumstellen, waarin de was, na in de soda gezet te zijn en op zondagavond door Truus, met behulp van een van ons, in de *dars* met de hand door de wringer gehaald, werd gekookt. Er lagen ouwe jassen bovenop de deksels, zodat de was kon broeien.

Toen vader bij een *boelbuis* (een soort veiling) de eerste tweedehands houten wasmachine had gekocht hoefde moeder de was niet meer op het wasbord te wassen, maar werd het wasgoed na het koken op maandagochtend deel voor deel in die houten kuip gegoooid. Vanaf de motor liep een drijfriem om een wiel heen, die een as in het midden van de kuip liet draaien, waardoor de was heen en weer geslingerd werd. Na het wassen werd het goed een paar

keer gespoeld, door de wringer gehaald, zakje Blauw erbij, eventueel in de bleek gezet, weer door de wringer gehaald en daarna buiten aan de lijn gehangen. Er hingen soms wel 40 broeken achter elkaar aan de lijn. Het was nog een geluk, dat we in die tijd maar één keer in de week 'verschooning' kregen! 's Zomers als het warm was en de zon scheen werden de onderbroeken met de kruisen naar boven op de 'bleek' gelegd.

's Winters was het geen pretje de was buiten te hangen! Mijn zus Truus, die speciaal voor de was iedere maandag vrij kreeg van school (mijn zus Ans en ik kregen om de beurt maandagochtend vrij), hing de was op en wij moesten dan de knijpers aangeven. Ook in de *dars* hing de was. 's Woensdags moest er gestreken worden. Ik herinner me dat ik vanaf mijn negende wekelijks de was heb gestreken. Ik begon altijd met de zakdoeken, want in het begin was de bout nog niet zo heet. Hij werd steeds heter en was loodzwaar, je had nog geen thermostaat erop zoals tegenwoordig.

In de keuken bevond zich een keukenraam, bestaande uit twee deurtjes, die open konden. Er was een vensterbankje, waar ik als kind heel graag zat. Ik kon dan naar buiten kijken en heb zo aan het eind van de oorlog een voedselpakket naar beneden zien komen, ongeveer op het land van buurman De Wit. Het pakket werd door iemand van de gemeente opgehaald en later verdeeld. Zo is ook het meel uit Zweden, waar het bekende Zweedse wittebrood van gebakken is, naar beneden gekomen. Ik herinner me nog de smaak van dat sneetje wittebrood! Er kwam ook eens een vliegtuig laag over toen we buiten waren. Het scheerde zo laag over ons heen dat we bukten omdat we bang waren dat we geraakt zouden worden. Ik heb ook eens een vat olie naar beneden zien komen. Dat viel in het slootje naast het erf van buurvrouw Dekker. Uren heb ik zitten kijken hoe mensen die uit Purmerend toestroomden, met een lepeltje de olie, die bovenop het water dreef, in een leeg jampotje schepten.

De cirkel rond de hooiberg is bijna rond. Naast de keuken bevond zich de zogenoemde *dars*. De buitenmuur van de *dars* bestond uit hout. Het waren eigenlijk 2 grote deuren, die alleen opengingen als de hooiwagen erdoor moest. In één van de grote deuren bevond zich een kleinere deur, waar je normaal doorheen ging. Achter de deur meteen rechts in de hoek stond het hondenhok, waarin de waakhond aan de ketting lag.

Links was de deur naar de keuken en de ruimte was verder gevuld met de wasmachine en de talloze fietsen waarop iedereen, mét of zonder iemand achterop, naar school en kerk fietste. Eens heeft er ook nog een soort broedmachine voor kippen gestaan. Waarom die daar stond weet ik niet. Achterin was nog een deur naar de slaapkamer en er stond een houten ladder naast, waarop je naar de zolder ging. In de *dars* waren, geloof ik, 2 kleine raampjes en de muur bestond uit planken, overnaads op elkaar getimmerd.

Over de grond liep in het midden een smalle goot die naar een klein gaatje in de houten muur liep en waarboven we, toen we wat ouder waren, onze tanden poetsten.

VAKANTIEKOLONIE

Over mijn zus Ans gesproken: samen zijn we, toen zij 13 en ik 11 jaar was 6 weken naar vakantiekolonie St. Jozeph in Egmond geweest, omdat we te mager waren. Daar gingen we voor het eerst van ons leven onder de douche. Thuis was het met de hygiëne niet zo best gesteld; dat we geen waterleiding hadden zal daar wel debet aan geweest zijn. Zaterdag verscheen de grote afwasbak met water op tafel en daar werden om de beurt onze armen, gezicht en benen in gewassen. En dat was het dan. 's Morgens zette vader ook een bak met water neer en iedereen waste zijn gezicht daarin en misschien nog de armen.

En toen ineens in het koloniehuis iedere dag onder de douche! Maar goed, toen we weer thuis waren, had Ans het plan opgevat een douche te maken. En

wel in de kast tussen de 2 bedsteden in de slaapkamer. We fantaseerden (Ans vooral) dat we een emmer met gaatjes moesten maken en dat iemand van ons daar dan het water in moest gooien, boven het hoofd van de ander, zodat je dan een douche had. Waar dat water daarna weer moest worden afgevoerd? Daar kwamen we niet uit. Maar we zetten toch door. Ans zaagde in de houten planken (ook weer overnaads, het was het verlengde van de *dars*) een raampje, spijkerde boven en onder 2 smalle latjes en daartussen paste dan een stuk glas. 's Winters tochtte het vreselijk natuurlijk, maar dat kon ons niet deren.

In die kast stond een ouderwets wastafeltje waar een schaal met een lampketkan op kwam te staan. We hingen handdoeken en washandjes op en verwijderden de andere spullen uit de kast en hadden onze *badkast*. Iedere zaterdag warmden we op de kachel een afwasteil met water en liepen dan naar de *badkast* in de slaapkamer. De deur moest natuurlijk op slot met een haakje, maar wij hadden onze 'badkast'. Hoe vader en moeder erop reageerden weet ik niet. Ze lieten ons maar begaan, geloof ik.

Om nog even op de *dars* terug te komen: dat was ook de plek waar na dansles of dansavond in bijvoorbeeld *De Instuif* of bij *Liebrechts* (katholiek dansen) een potje werd gevreeën met de diverse thuisbrengers.

De behuizing was door al die kinderen op een gegeven moment natuurlijk veel te klein en vader en moeder besloten dat er op een ouwe betonnen plaat een schuur voor de koeien neergezet zou worden. Een tweedehands houten schuur. Dan konden er van de stal slaapkamertjes gemaakt worden. Zo gebeurde. De houten schuur kwam er maar van de kamertjes had moeder zich wel wat anders voorgesteld. Wat vader betreft was het voldoende dat er een aantal paardendekens in de stal werden opgehangen, zodat er 3 kamertjes werden gecreëerd.

Je moest naar buiten om te plassen op de plee, die vlakbij het slootje stond. Een hokje zonder licht, een soort ijsco-

kar met een deksel erop. Als wc-papier werden stukjes krant gebruikt, die keurig aan een spijker hingen. Een keer per week leegde vader de emmer op de mesthoop.

Om het huis heen liepen allerlei slootjes (prutslootjes), waar we 's zomers overheen sprongen en daarna in de weilanden in de koeienvlaaien sprongen. 's Winters konden we erop schaatsen. Ik was 6 jaar toen ik voor het eerst houten schaatsen onderkreeg en probeerde te schaatsen achter een stoel of met een paar prikstokken van de prikslee. Als het water van de ringvaart bevroren was, en dat gebeurde lang niet ieder jaar, kon je veel beter schaatsen. We gingen dan wel op de schaats naar school en kregen soms 'ijsvrij'.

We visten ook voor de deur. De hengel maakten we zelf van een lange stok. Uit de naaidoos pakten we naaigaren. De dobber was een kurk met een lucifertje erin. Dan een paar stukjes lood en de haak kwam van de visboer, die hij uit de palingen haalde. We vingden niet veel, alleen kleine visjes, die we bakten en opaten. Ook gingen we stiekem het water in

om te leren zwemmen. Eerst één slag, dan 2 slagen en steeds ietsje verder tot je een klein rondje kon zwemmen. We hadden een opgepompte binnenband van de fiets om ons heen. Het water was niet erg schoon en soms zag je een rat op een kleine afstand mee naar de overkant zwemmen! We waarschuwden elkaar om het water niet in te slikken, want anders kon je de ziekte van Weil krijgen!

In 1960 werd er, op aandringen van moeder, een nieuw huis naast het oude gebouwd. Het oude huis bleef staan, maar raakte steeds meer vervallen. Mijn vader overleed in 1963 en na een aantal jaren verhuisden mijn moeder met de kinderen (ikzelf was in 1963 getrouwd) naar een huis in de Schokkerstraat in de nieuwe woonwijk Wheermolen. Het *nieuwe huis* werd daarna afgebroken en moest plaatsmaken voor een grote flat.

Maar ik loop op de zaken vooruit. Naast ons woonden nog buurvrouw Neeltje Planjer en buurman Dirk Lof (30). Ze hadden net als wij een boerderij en op het erf stonden kalveren aan de kuur. Deze kalveren werden

'dikbillen' genoemd, omdat ze werden vetgemest voor de slacht. Buurvrouw Lof werkte dinsdags altijd in het café bij Taverne. Ze dweilde dan de vloeren enzovoort. Dat heeft ze jaren gedaan. Later ging ze naar café De Doelen van Groot en bijna tot aan haar dood (ze werd ongeveer 90 jaar) heeft ze dat volgehouden.

Voorbij het huis van Lof ging het weggetje door naar Kwadijk. Je kwam nog langs het zogenoemde *galgenveld* (31), waar de weg een bocht maakte en waar langs het water een veld met riet groeide. Hier hadden vogels hun nest en wij gingen er wel eens in, als we 'haav' met suiker' (havermost met suiker, een soort müsli) hadden gebakken en het stiekem met z'n tweetjes, m'n zus en ik, wilden opeten. Nog even een paar honderd meter en je kwam bij een huisje aan het water bij de Kwadijkerbrug. Hier begon dan Kwadijk, naar rechts. En links over de Kwadijkerbrug was de Beemster met aan je rechterhand het fort.

*Jo Haen-van Langen
Johan Keplerstraat 56 huis
1098 HN Amsterdam*

Links de huidige woning van de familie Knijn aan de Beemsterringvaart.

Verhardingen van straten in de Purmerendse binnenstad

Ber de Lange

INLEIDING

Op dit moment zijn de laatste voorbereidingswerkzaamheden begonnen om te komen tot een nieuw 'stedelijk tapijt' in de binnenstad. Het leek me daarom goed, eens eens na te gaan waar wij of onze ouders op hebben gelopen of gereden. Het is een stukje geschiedenis waar je niet alle dagen bij stil staat, maar er is niets veranderlijker dan een straatprofiel.

Om tot uitvoering van het nieuwe 'stedelijk tapijt' te komen is een werkgroep 'Vernieuwing voetgangersgebied' samengesteld. Deze bestaat uit medewerkers van de gemeente en van bureau Buys & Van der Vliet Landschaparchitectuur.

In opdracht van de gemeente is aannemer Balast Nedam maandag 12 januari in de Plantsoenstraat en Koestraat begonnen met het maken van proefvlakken. Dit om de burgers een indruk te geven van de mogelijkheden van verschillende soorten bestrating, lichtarmaturen en straatmeubilair. Op de proef kunnen burgers en winkeliers straks hun 'zegje' doen.

Hoe de 'verharding' zich heeft ontwikkeld, leest u in dit artikel. Straten die ontstonden door demping van grachten werden meestal verhard met klinkers. Deze straten zijn in dit artikel niet vermeld.

Stenebrug/Op de Clinkert

In vroeger tijden was de Kaasmarkt waarschijnlijk het enige geplaveide gedeelte van de stad. In eerste instantie was het een kruispunt waar de straten Padjedijk/Breedstraat en Hoogstraat/Peperstraat samen kwamen.

Een beetje plein werd het, toen enige bebouwing werd gesloopt voor de Padjedijk, de zogenoemde Wormerhoek (zoals de situatie nu nog is), en met het naar achteren plaatsen van het stadhuis in 1633. Dat plein kreeg al snel de naam van *Marktvelt*. Dit omdat toen de markt zich daar afspeelde. Daarnaast vinden we op oude kaarten de namen

terug van *Stenebrug* en *Op de Clinkert*. Deze twee namen komen wel voort uit de verharding die daar toen lag. Het plein werd nog twee maal vergroot en wel met de bouw in 1853 van de Grote Kerk door de Hervormde gemeente, thans St. Nicolaaskerk, ook wel Koepelkerk genoemd en door de bouw van een nieuwe kaaswaag in 1883 die iets naar achter werd gebouwd. De straten en stegen van de stad waren van modder, zand, puin etcetera.

KEISTENEN

Wanneer precies begonnen is de hoofdstraten en straten langs belangrijke grachten te voorzien van keistenen is niet bekend. Volgens Van Sandwijk is de Koemarkt in 1664 '... gedeeltelijk bestraat en met bomen beplant'. Aan het einde van de 17^e eeuw echter waren de meeste straten van keisteen-tjes voorzien. Van die tijd af zijn er keuren (een keur is een plaatselijke verordening) gekomen, die er op gericht waren de vervuiling van straten en grachten tegen te gaan.

Wilde Purmerend in de 19^e eeuw voor boeren en kooplieden marktstad blijven, dan moest men wel wat aan de verharding doen. Ook de toegangswegen

tot de stad moesten worden verbeterd, zodat de stad en de markt beter bereikbaar zouden zijn.

PLATTE KEIEN

De betere bestrating bestond uit platte keien. Deze noemde men ook wel 'Brabantse keijen' maar ook 'kinderhoofdjes'. De volgende straten werden van platte keien voorzien:

1826 Hoogstraat en Gouw,

1828 Peperstraat,

1829 Breedstraat met Dubbele Buurt en de noordzijde van de Koemarkt tot aan de Purmerpoort (Looiersplein),

1836 Oude Vischmarkt en Wagenbeurs,

1837 Weerwal en Koemarkt.

De overige straten zullen in die tijd ook wel met platte keien bestraat zijn geweest, maar er zijn geen jaartallen bekend. Dat ze wel gedaan zijn, kun je zien op oude ansichtkaarten van rond 1900 van onder anderen Singel (Gedempte Singelgracht), Venediën en Achterdijk. Ook is dat gebeurd met bijvoorbeeld Kerkstraat, Zuideinde (Nieuwstraat) en Weeshuisburgwal (Willem Eggertstraat), zoals blijkt uit archiefstukken.

De noordzijde van de Koemarkt met keibestrating. In het midden is de Stamsteeg te zien.

Keibestrating voor de oude sluisbrug met de Nieuwedieper in de grote schutsluis. Daarachter de nog bestaande sluiswachterswoningen.

Een wat minder goede verharding, een schelpen verharding, kregen de wegen naar de stad:

- 1833 Neckerstaat tot Neck,
- 1834 Purmersteenweg.

PARTICULIERE STOEPEN

De stoepen langs huizen en winkels waren particulier eigendom. Deze mocht men naar eigen believen inrichten en onderhouden. Velen van die stoepen bestonden uit diverse soorten klinkers of natuursteen met of zonder ijzeren hekje. Ze waren veelal van een halve tot een hele meter breed, afhankelijk van de straatbreedte. De stoephoogte was veelal verschillend. In de loop der jaren stalden winkels hun waren op de stoep uit, die steeds groter werden. Op de Bierkadé en het Venediën vinden we nog van die particuliere stoepen terug die uit historisch oogpunt bewaard zouden moeten blijven.

KLINKERBESTRATING

Met het dempen van de grachten in de tweede helft van de 19e eeuw werden de platte keien die op de kaden lagen afgevoerd. De nieuwe straat werd van klinkerbestrating voorzien. Honijk schrijft: '... de stenen zijn vlak en klein en de paden werden hard en vlak'. Dat laatste slaat op het feit dat aan het eind van de vorige eeuw de straten werden aangepast met stroken klinkers van circa één meter breed voor voetgangers. Daardoor ontstond het kenmerkende profiel van de hoofdstraten. Dit profiel is bijvoorbeeld ook gebruikt langs de Bierkadé en het Venediën. Het geheel verdwijnen van de platte keien heeft nog lang geduurd, want ik kan me nog herinneren dat er na de Tweede Wereldoorlog nog van die zogenoemde 'kinderhoofdjes' lagen op de Beemsterburgwal en het Schipperspad.

Paardenpad

In een brief van 30 december 1889 adviseert de Commissie van Fabricage (te vergelijken met een raadscommissie Openbare Werken) aan burgemeester en wethouders '... dat de Commissie zich geheel kan verenigen met het bestek en voorwaarden betreffende het maken van een paardenpad op de Purmerlanderrijweg'. Hier wordt bedoeld de Melkweg tot aan de gemeentegrens van de toenmalige gemeente Ilpendam. Deze was gelegen even voorbij de helft van de Melkweg, tussen Kanaaldijk en de huidige fietstunnel. Deze brief bevestigt dat het een hele slechte (puin) weg is geweest.

De aanbesteding vond plaats op 17 juli 1890. In het bestek staat: 'Het maken van een paardenpad en het verder hard maken van de Purmerlanderrijweg in de gemeente Purmerend met bijlevering der materialen en arbeidslonen en al het geen daartoe behoort, en zulks

Keibestrating van het Venediën, gezien vanaf de school richting Bierkadé.

De Kaasmarkt is in de loop der tijden wel tiensallen keren herstraat. Op deze foto van midden jaren dertig zien we een strokenbestrating. Deze was afgezet met blauwe stenen. De stroken zijn er ingekomen omdat de boeren minder gingen kazen. De melk- en kaasfabrieken namen dat over en kwamen met grote partijen kaas naar de Kaasmarkt. Het trottoir en de rijweg lopen de Hoogstraat in.

onder de volgende voorwaarden: De verharding (paardenpad) van nieuwe Waalsche steenen. Op de vlaklaag, eene laag van geklopte harde puin, niet groter dan 3 cm en ter dikte van 5 cm aanbrengen. Deze kloplaag met kalkpuin gedekt en op deze kalkpuin eene grintlaag van 3 cm dikte'.

Op de aanbesteding schreven 8 aannemers in, waarvan Jacob de Vries uit Purmerend met f 1.623,- de laagste was. Borgen waren twee andere Purmerender inschrijvers, namelijk Maarten Worp en Lambertus van Zon.

Kaasmarkt

Na de bouw van de Grootte Kerk op de Kaasmarkt in 1853, moest het plaveisel op het plein worden aangepast. In het bestek en voorwaarden, dat was opgesteld door stadsarchitect W.A. Scholten, die ook de architect van de kerk is geweest, staat onder meer: 'Het repareren en vernieuwen van het plein De Kaasmarkt'. Het ging hier om '... 1112 vierkanten Ellen vlakke Waal straatklinkermoppen voor looppaden 150 vierkanten Ellen Vriesche 2e soort bakklinkers en 150 vierkanten Ellen Vechtsche straatklinkermoppen, benevens 800 Ellen oude straatklinkers die opgenomen moesten worden, gesorteerd en weder gelegd'.

Er waren 5 inschrijvers en de laagste was Adriaan Kater voor f 1.970,-. Zo'n aanbesteding ging er bijzonder aan toe. Het werk werd door de aanbesteders aangeboden voor de som van f 1.500,- en telkens verhoogd met f 25,- tot

f 1.950,-. Daarop werd 'mijn!' geroepen door Cornelis de Laat, aannemer van publieke werken te Gorinchem. Aan deze aannemer werd vervolgens het werk gegund. En zo kon Kater naar het werk fluiten.

Kanaalkade

Op 13 maart 1859 vond de aanbesteding plaats van een gedeelte van de Kanaalkade. De aannemer moest: 'Het schulppad aan de Kanaalkade van de Neckerdijk tot in de zuidlijn der Kanaalstraat zuidzijde ter breedte van de voorkant en in de richting der aanwezige (particulieren) stoepen bestraten'. Het ging om 500 vierkanten ellen vlakke Waalse klinkermoppen. Er

waren 4 inschrijvers waarvan Jan Kater Adriaanzoon de laagste inschrijver was. Borgen waren de Purmerenders Jacobus Volkert Lankelma, metselaar en Maarten Worp, timmerman.

Het tweede gedeelte van de Kanaalkade tussen Kanaalstraat en Beemsterburgwal werd in 1859 bestraat. Dit werk werd uitgevoerd door Jacobus Volkert Lankelma voor f 730,-.

Padjedijk

In een brief van 30 maart 1861 vragen 13 bewoners/winkeliers aan de raad om de stoepen niet weg te halen. Dit was een reactie op het voorstel van burgemeester en wethouders '... dat de

Een fraaie opname van de Padjedijk in de jaren twintig met klinkerbestrating als rijweg. Rechts de winkel van meneer Jamin met daarnaast paardenslager Hekelaar. Links de groentenzaak van Prins (later Vos) met daarnaast de tabakszaak van Koopman.

stoepen zullen worden gelijk gemaakt en verbreed en over de gehele breedte tot voetpad gebezigd'. De winkeliers dachten aan schade aan hun broodwinning, omdat ze geen koopwaren meer zouden kunnen uitstallen. Ook zouden ze kosten maken om '... overeenstemming met de bestrating te doen maken'. Hier wordt bedoeld de aanpassing van de nieuwe straat naar de winkels. Voorts verzoeken ze de keien te vervangen door straatklinkers en afvoer van regenwater via goten en riolering.

In een advies van stadsarchitect P. Mager aan het college staan nog wat aardige gegevens. Een klacht van winkeliers was dat hun winkels met marktdagen moeilijk te bereiken waren door de aanwezige geladen kaaswagens welke niet op de markt konden worden geplaatst. Volgens het voorgenomen advies voorziet de voorgenomen verandering hier in. Over het verzoek om een klinkerbestrating schrijft Mager: 'Welke huizen dreinen niet als er een rijtuig passeerd. Welke straat in Purmerende doet dat niet? Onze slappe grond is niet geschikt voor die bestrating'.

Kakenburg

Kakenburg was vroeger de oostzijde van de Westerstraat, voordat de daar gelegen gracht werd gedempt. Deze kreeg in 1863 een nieuwe bestrating.

Ze werd bestraat met '... vlakke straatklinkermoppen van af het Zuideinde (Nieuwstraat) tot tegen de klinkers van het Padjedijk'. Jan Kater Adriaanzoon was de laagste inschrijver met f 1.800,-. Zijn borgen waren Jacob Volwater en Maarten Worp, beide aannemers te Purmerend.

Bultstraat

De Bult, zoals men vroeger schreef, is al vroeg verhard geweest. Bij een aanbesteding op 28 mei 1869 staat in het bestek: 'Het verstraten van de Bult te Purmerende, van Breedstraat tot Zuideinde (Nieuwstraat). Het werk bestaat uit het opbreken van de keistraat en de klinkerpaden op de Bult te bestraten met harde vlakke Waalsche straatklinkermoppen op hun kant'. Pieter Ootes uit Wognum was de laagste inschrijver met f 1.280,-.

Looiersplein

De Commissie van Fabricage schreef op 15 augustus 1881 aan burgemeester en wethouders dat het bestraten van het terrein der voormalige leerlooierij bij de Purmerpoort '... eene uitgave zou vorderen van f 4.000,-'.

Kerkstraat

Het kerkbestuur van de RK kerk in de Kerkstraat deed op 5 juni 1888 het verzoek bij het gemeentebestuur de Kerkstraat verder met klinkers te bestraten, zoals tussen de Kolkstraat en

de Kuipersteeg. In het verzoek staat letterlijk: 'Het gedruisch alleen reeds, gedurende de dagelijkse Godsdienstoeeningen, geeft dikwijls stoornis, wanneer rijtuigen, beladen wagens of handkarren er doortrekken; bovendien is de toestand der straatkeien des winters verre van gevaar, wanneer bevroren sneeuwmassa's eene gladheid veroorzaken'. In een brief van burgemeester en wethouders van 16 juli 1888 schreef het college '... dat men in 1888 of 1889 daartoe over zou gaan'.

Kanaalschans

De stad heeft in oktober 1890 een einde gemaakt aan de modderpoel van de Kanaalschans. Er is toen een '... straatweg van gemaakt met klinkers en ze in onderhoud overgenomen van Rijkswaterstaat'.

Kanaalstraat

Het college van burgemeester en wethouders schreef op 30 juli 1907 in een voorstel aan de raad '... dat de keibestrating die daar lag hinderlijk was voor school 3. De hinder nam toe door verplaatsing groentenmarkt (Beemsterburgwal) waardoor veel gerij plaats vind en daarom stoornis veroorzaakt'. Het zou beter zijn '... hout of asphalt te bezigen, doch dan zouden de kosten te bezwarend worden. Eene klinkerbestrating ging volgens de gemeentearchitect al een uitgave vormen van f 2.500,-'.

Vanwege het vele en zware verkeer moest de Kanaalschans steeds opnieuw herstraat worden. De foto is van eind jaren zestig met de stratenmakers Hooiberg (rechts) en Roet uit de Beemster.

Het profiel in de Peperstraat, zoals deze in Purmerend gebruikelijk was: de particuliere stoepen langs de winkels en huizen, de klinker- of loopstroken voor de voetgangers en de keibestrating voor de rijweg.

Peperstraat

Op 18 mei 1828 was er een aanbesteding voor het herstraten van de keien en het maken aan beide zijden '... ter breedte van 1 el...' met nieuwe gele straatklinkers. Er waren 3 inschrijvers, waarvan Folkers en Paardekoper, 'fabrikanten' uit Purmerend met f 3.240,- de laagsten waren. Maar vroeger ging het anders. Volgens aanbesteding werd f 2.000,- ingezet en daarna volgde afslag. De heren Folkers en Paardekoper riepen 'mijn' bij f 1.000,-.

Het profiel dat in de meeste straten van onze stad jarenlang heeft gelegen is dus uit 1828.

De Commissie van Fabricage schrijft in een brief van 19 december 1923 aan burgemeester en wethouders over het 'verstraten' van de Peperstraat. 'Naar aanleiding van dat diverse Deutsche steden zijn over gegaan op asphaltering van hoofdstraten, heeft de gemeente architect een onderzoek gemaakt in diverse Deutsche steden en daarvan een rapport uitgebracht. Wij staan thans voor het feit, dat een der hoofdstraten, de Peperstraat, noodzakelijk verstraat moet worden. Uit ons vorig advies is U reeds gebleken, dat klinkerbestrating uit den booze is in verband met het steeds drukker wordende automobiel verkeer. Een keibestrating lacht ons ook niet toe. Een andere bestratingmiddel b.v. asphalt zou de meest bevredigde oplossing geven'.

Gemeente architect Postema geeft de

voorkeur aan 'Sheetasphalt' als zijnde het goedkoopste van de hem naar voren geschoven systemen. De kosten zouden komen op f 6.300,-. Een klinkerbestrating op f 3.500,- en een keibestrating op f 5.000,-.

Daarnaast zijn er kosten van een nieuw gasbuisennet en elektrische kabels, die moeten worden gelegd onder de nieuwe stoepen. Hij adviseert de bewoners uit te nodigen '... om f 50,- bij te dragen als bijdragen voor hun perceel in het verandere van hun stoepen'. In een gesprek met de bewoners van de Peperstraat moest duidelijk worden of de eigenaren bereid waren f 7,50 per strekkende meter gevelbreedte te betalen als bijdrage aan een nieuw tegeltrottoir.

Conclusie van de aanwezige Peperstraters was '... dat men het feitelijk een eigenaardige manier van doen vond'. Dit omdat de gemeente in geen 25 jaar '... enige noemenswaardige kosten van onderhoud aan genoemde straat heeft besteed'. Verder vroegen de winkeliers zich met enige vrees af, of het etaleren, wat op de stoep plaats had, dan op het trottoir zou mogen geschieden en of daar belasting voor betaald moest worden. De Peperstraat bewoners waren wel voor 'asphalt' in hun straat.

Op 2 maart 1923 kwam er een brief van de bewoners van de Peperstraat aan de gemeenteraadsleden. Daarin staat: 'Het is onbekend dat heden avond een beslissing zal worden geno-

men betreffende de bestrating der Peperstraat. Welwillend werd ons medegedeeld dat het voorstel van B en W zal zijn klinkerbestrating. Ze zouden het op hoge prijs stellen wanneer U deze beslissing nog even wilden aanhouden en zo, daardoor de gelegenheid zouden krijgen hun groot belang maar ook hunnen belangstelling en bereidwilligheid te tonen'. In een volgende brief schreven ze aan de raad dat ze onder bepaalde voorwaarden akkoord gingen, 'Behoud van het recht, om zonder enige betaling daarvoor, gebruik te moge maken van een gedeelte van het trottoir tot 50 cm uit de gevel te etaleren. Behoud van het recht om zonneschermen te moge uithangen boven het trottoir'.

Eind april van dat jaar gingen de bewoners (32 handtekeningen) onder voorwaarden akkoord wanneer de gemeenteraad besluit tot 'asphaltering' van de Peperstraat. Ze waren bereid afstand te doen '... van de vóór hun percelen aan de straat gelegen stoepen en een tegemoetkoming in de kosten van f 7,50 per strekkende meter'.

De gemeenteraad nam op 18 mei 1923 het besluit, op de voorwaarden van de bewoners, tot 'asphaltering' van de Peperstraat en het aanleggen van een stoep met banden en 'basaltine' tegels.

Met de NV Bitumenweg te Zutphen kwam men overeen de straat met 'sheetasphalt' te asfalteren tegen een prijs

van f 7,- per m². De uitvoering was tussen 7 en 31 augustus 1923.

Purmersteenweg

De Commissie van Fabricage adviseerde het college op 16 januari 1924 over vernieuwing van het weglak van de Purmersteenweg vanaf het Looiersplein tot de sluitbomen van de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij. 'Door het toenemende zware autoverkeer moet deze weg daar bestand tegen zijn'. Er was keuze uit drie mogelijkheden:

1. een 9 centimeter dunne deklaag van 'asphaltmacadam'
2. een 4 centimeter dunne deklaag van 'sheetasfalt' op een betonfundering van 15 centimeter
3. een deklaag van 'Nacovia', afgewalst met basaltsplit.

Vanwege de hoge onderhoudskosten van klinkerbestrating was hun advies '... de Purmersteenweg te maken zoals de Peperstraat thans is'. De NV Bitumenweg kreeg het werk 'sheetasfalt' dat in april 1924 werd gerealiseerd.

Hoogstraat en Padjedijk

De buurtvereniging Hoogstraat schreef in een brief (ondertekend door 31 personen) van 21 juni 1924 aan burgemeester en wethouders '... dat de Hoogstraat als een der hoofdverkeerswegen der gemeente een uiterst treurig beeld te zien geeft wat bestrating betreft'. Verder schrijven ze '... dat dagelijks meerdere personen en ook paarden struikelen, zodat ongelukken niet uitblijven'. Ze verzoeken de straat te asfalteren en een betere verlichting aan te brengen.

Burgemeester en wethouders schreven in antwoord op 29 september 1924 aan A. Vlaar '... dat naar aanleiding van Uw verzoek om tot asfaltering over te gaan is besloten voorlopig niet daartoe over te gaan en geen verandering te brengen in de verlichting'.

In een voorstel van 10 juli 1925 van burgemeester en wethouders aan de raad over het verzoek van alle bewoners van het Padjedijk staat '... om maatregelen te treffen, dat die straat voor doorgaand automobielverkeer wordt gesloten'. Het college stond daar afwijzend tegenover, omdat de Padjedijk een hoofdverkeersweg was en de mogelijkheid wilde open houden in de toekomst tot asfaltering van die straat over te gaan. Raadslid Groot stelde '... dat de passa-

Twee opnamen van de Hoogstraat, genomen vanaf de Nieuwstraat. Rechts is de oudste van begin 1900, met de zogenaemde particuliere stoepen. Links nadat er asfalt en tegeltrottoirs in de Hoogstraat waren gekomen.

ge van voetgangers is soms onmogelijk'. Hij stelde voor de straat vanaf de Kaasmarkt af te sluiten. Het voorstel haalde het met 9 tegen 5 stemmen. Aansluitend aan dit onderwerp is het misschien wel aardig te weten dat in 1927 de straatbelasting werd ingevoerd.

Voor de raadsvergadering van 21 oktober 1931 kwamen burgemeester en wethouders, na advies ingewonnen te hebben bij de Commissie van Fabricage, met de voordracht tot asfaltering en betegeling van de Hoogstraat en Padjedijk. De kosten daarvan waren geraamd op f 11.500,-. Daarnaast werden de kosten van verleggen of vernieuwen van kabels en leidingen geschat op f 11.000,-. Verder achtte het college het gewenst dat het tegeltrottoir vanuit de Hoogstraat werd doorgetrokken tot perceel Wierstra (thans *Stadscafé*). De extra kosten zouden f 1.000,- zijn.

Enkele citaten uit de raadsvergadering. De heer Vlaar zegt zich '... werkelijk niet te kunnen indenken dat de heer Groot asfaltering als zo'n groot voorrecht beschouwt. De tijdgeest brengt mede, dat dat men de hoofdstraten asfalteert'. Wat de bijdragen betreft (ten opzichte van de Peperstraat) daarbij moet men niet vergeten '... dat de middenstand mededragers is in de hoge belasting en men de bewoners nog niet een baatbelasting kan opleggen'. De heer De Vries vond de doortrekking een overbodige luxe. Ook werd er gesproken om de Breedstraat en Dubbele Buurt te asfalteren maar daarvan werd afgezien in verband met de te hoge kosten.

Het voorstel om Padjedijk en Hoogstraat te asfalteren en van tegeltrottoirs

te voorzien werd met algemene stemmen aangenomen. Doortrekking trottoir Kaasmarkt met de stem van De Vries tegen. De werkzaamheden werden in september 1931 uitgevoerd.

Tegeltrottoirs *Kaasmarkt, Breedstraat, Dubbele Buurt en Koemarkt*

Burgemeester H. Cramwinckel verzocht in de raadsvergadering van 12 oktober 1931 de debatten gesplitst te houden, namelijk eerst de betegeling van het gedeelte Kaasmarkt voor de Padjedijk en daarna die van de Breedstraat, Dubbele Buurt en Koemarkt. Enige aardige fragmenten '... trottoir aanleg biedt de gelegenheid om het aanzien van Purmerend te verhogen...'

en 'Purmerend moet zich opmaken als woon- en koopstad'.

Het is een vrij pittig debat geweest met het resultaat dat vele van u gekend hebben. Doortrekking van de trottoirs vanaf Wierstra en Peperstraat tot Padjedijk met de stem van de heer Middelhof tegen. De aanleg van tegeltrottoirs in de Breedstraat, Dubbele Buurt en noordzijde Koemarkt gaf meer problemen, omdat in de toekomst die straten toch zouden worden geasfalteerd. Het voorstel werd aangenomen met 7 tegen 6 stemmen. Die van de heren Drost, Wilcke, Middelhof, Vlaar, Van Baar en Kooi tegen. Van asfaltering van deze straten is nooit van gekomen.

Hoeveel keer zal de Koemarkt berisstraat zijn? In ieder geval was het in 1989 weer hard nodig. Omdat men per perk straatte, kon de markt op dinsdag gewoon door gaan. De ruggen (verhogingen) zijn de etalage van de veemarkt, waardoor de boeren en handelaren beter de runderen kunnen bekijken.

De eerste steen van het stedelijk tapijt wordt gelegd in februari 1978 door de toenmalige wethouder van openbare werken de heer J.G.H. Nijenhuis. Dit onder toezien van onder anderen de wethouders Karel en Bakker.

Hoogstraat Promenade

De Hoogstraat werd na de Tweede Wereldoorlog feitelijk de hoofdwinkelstraat van de stad. Een nieuwe trend in ons land was toen winkelstraten met luifels en overkappingen tot promenades te maken. De winkeliers zagen dat ook wel zitten. Na overleg met de gemeente werd de straat in 1971 'opgeknapt', waarbij het asfalt en de stoepen uit de straat verdwenen. Hiervoor in de plaats kwam de huidige verharding van zeskantige grindtegels met driehoekjes van klinkers. Tevens kwamen er waar winkels waren luifels met oversteken. Als winkelstraat verkreeg het de naam *Hoogstraat Promenade*.

STEDELIJK TAPIJT

De binnenstad moest in de jaren zeventig het hoofdwinkelcentrum gaan worden van de steeds groeiende stad. Daarom moesten ook de andere winkelstraten worden aangepakt. In de jaren zeventig was er nogal wat verval in de bebouwing, maar ook in de verharding van de winkelstraten. De stoepen waren te klein. Verder wilde het gemeentebestuur het autoverkeer uit de binnenstad weren.

Om het centrum aantrekkelijker en autovrij te maken is in het voorjaar van 1978 overgegaan tot de uitvoering van een nieuw zogeheten 'stedelijk tapijt'.

Het 'tapijt' is gemaakt van klinkers en 'molgoten'. Deze zijn voor afwatering en sier en bestaan uit oude keien (kinderhoofdjes) waar vroeger de hele straat mee was verhard. Het straatmeubilair is grotendeels al weer verdwenen. Het bestond op diverse punten uit muurtjes met aangebouwde zitbanken, overdekte fietsenstallingen, diverse plantenbakken en straatlantaarns die gelijkjes op lantaarns uit de jaren twintig.

Nu, een goede twintig jaar later, wordt de verharding van straten in de binnenstad aangepast aan nieuwe ideeën over het aantrekkelijk maken van winkel- en verblijfsgebied.

OUD/STUYT?

Ber de Lange

In de puzzelwandeltocht van mei 1997 is een fout geslopen. Een van de vragen was: 'Het hoge pand (Herengracht 14) uit 1907 is een ontwerp geweest van de Purmerender architect Berlage - Oud - Rietveld ...' Het in te vullen antwoord was Oud. Daar zit nou de fout, dat had moeten zijn *Stuyt*.

In een boekje van een tentoonstelling (van 19 december 1981 tot 31 januari 1982 in Rotterdam) over het werk van J.J.P. Oud staat mét foto dat het pand aan de Herengracht een ontwerp van Oud is.

Een bouwtekening die onlangs in het Streekarchief 'boven water is gekomen' geeft aan dat *Stuyt* de architect was. Als je het pand Herengracht 14 goed bekijkt, blijkt ook dat het meer verwantschap heeft met andere panden van de hand van *Stuyt*, onder meer villa Schoonoord, Herengracht 18 en Venediën 13.

VHP-PRIJS 1997

De VHP-prijs 1997 is toegekend aan de ING-bank. De ING-bank kreeg de prijs omdat zij bereid was meer te betalen voor hun nieuwbouw, waardoor de kenmerkende gevel van de voormalige Willem Eggert school behouden kon blijven. De eerste VHP-prijs is in 1996 postuum uitgereikt aan Jan ten Cate. De prijs is voor een persoon of organisatie die zich verdienstelijk heeft gemaakt als het gaat om het verleden van Purmerend.

De Purmerender kermisexploitanten

Jaap Vermeulen

Zweefmolen van Jaap Wipprecht op de kippenmarkt, juli 1945

In de loop der jaren heeft Purmerend toch heel wat kermisexploitanten binnen de stadsgrenzen gehad. Ook waren er Purmerenders bij, die je nou niet direct als kermis-exploitant beschouwde. Dit waren onder anderen Kees Vet van de Nekkerstraat, hij stond altijd met een palingkraampje van 3 bij 2 meter in de Nieuwstraat. Eigenlijk was Vet een beroepsvisser. Ook Barteling stond er met een palingkraampje, maar dan op de Westerstraat voor Albert Heijn, waar nu een cafe is. Vet en Barteling deden een paar kermissen per jaar. Barteling deed ook nog ander werk, onder meer stoelen bekleden. Uit de Vooruitstraat had je Stiemer met zijn koekhakraam, die stond altijd in de Nieuwstraat. Hij zal ook nog wel ander werk hebben gedaan. Dan had je de familie Zwart, die reisde met een snoep-, tevens speelgoedkraam. Ze hadden ook een winkel in de Nieuwstraat, waar Viskoper nog gewoond en gewerkt heeft. Nu is daar

een vlaaienwinkel. De familie Zwart ging in de Willem Eggertstraat wonen, hun zoon Karel reisde later met een kindermolen die hij *Boemeltje* noemde. De bootjesmolen, die hij ook nog had, was een grote flop. Dan had je Bakker met de snoepwagen. Hij was zijn tijd ver vooruit, want de meesten hadden kramen. Tegenwoordig zijn het allemaal wagens. Die snoepwagen is nog gebouwd bij Jorritsma. Hij was helemaal van hout en diende tevens als woonwagen. Voor het vervoer hadden ze geen auto's, maar paarden ervoor. Bakker handelde ook in potten en pannen. Later is de snoepwagen overgenomen door Evert van Leijen; zijn vrouw was familie van Bakker. Jan Vet reisde de kermissen van 1920 tot 1925 af met een zweefmolen. In deze zweefmolen stond een draaiorgel die de naam had *De Bels*. Jan Vet was de vader van mevrouw Band-Vet, zij hebben ook nog in de Nieuwstraat gewoond, het eerste huis

naast de Willem Eggertschool. Hij was ook kleermaker en aanspreker. Ook de familie Wipprecht reisde in het begin van haar jonge jaren met verschillende spelletjes en de Kop van Jut. Later had zij een kindermolentje, nog weer later een zweefmolen. Er waren 4 kinderen: Willem, Jaap, Henk en Coba. Willem en Henk kwamen wel op de kermis. Willem heeft jaren met de Kop van Jut gereisd. Henk nam later de zweefmolen over. In de jaren zeventig is alles verkocht, behalve het orgel wat erin stond. Ook de familie Vallentgoed was een heel bekende in Purmerend. Van oorsprong kwam ze uit Edam. In 1920 vestigde ze zich in Purmerend op het spoorwegemplacement. Vallentgoed had een luchtschommel en als het kermis was stond ze in de Westerstraat. Het orgel speelde vele walsen en marsen. Vallentgoed had 5 kinderen, 3 jongens en 2 meisjes. Dochter Reina trouwde met Adam van de Veen, dochter Gre

trouwde met Jan Stiemer, gasfitter, dus geen kermisman. In vakkringen noemen ze dit een burger. Louis en Henk zijn wel op de kermis gebleven; Kees niet, want hij trouwde met een burgervrouw en werkte gewoon bij een baas. Enkel als het erg druk was hielp hij mee.

Louis en Henk hebben later de luchtschommel overgenomen, maar in 1963 is de luchtschommel verkocht aan een pretpark. Het orgel wat erin stond is nog steeds familiebezit.

Ook hebben ze nog een paar jaar met een zweefmolen gereisd en later met de spin nog vele keren in Purmerend gestaan.

Dan had je kermisexploitant Adam van de Veen, van oorsprong geen Purmerender, want hij kwam uit Friesland. Zijn vader en moeder reisden met een draaimolen. Adam van de Veen was een echte uitvinder, want hij heeft in de loop der jaren heel wat kermisattracties gemaakt. Adam van de Veen trouwde met Reina Vallentgoed, zijn eerste draaizaak was een fietsmolen zonder motor. De aandrijving werd gedaan met grotere fietsen die door een paar oudere jongens op gang werd gebracht, onder anderen door Joop Kuit en mijn broer Kees Vermeulen. In het begin van hun huwelijk woonden ze in een woonwagen, die stond in de Zuidersteeg op het terrein van een aannemer.

Later woonden ze in de Oranjestraat. Van de Veen had zijn werkplaats en pakhuis in de Zuidersteeg. In 1953 is dat pakhuis afgebrand, maar er kwam een nieuw pakhuis voor terug. De vier jongens van Adam en Reina zijn geen kermisexploitant geworden, ook woont geen van hen in Purmerend. Zijn eerste grotere attractie was de spin, waar hij heel goed mee heeft gedraaid.

Jan van der Linden heeft heel wat laswerk voor hem gedaan in al die jaren en ook schilder Mobron uit de Nieuwstraat heeft menig pot verf weggeschilderd. Na de spin zijn nog tientallen attracties gemaakt en verkocht.

Een andere bekende was Jo Spaans van de *Friesche Kap*, getrouwd met Truus Coppejans. De *Friesche Kap* stond altijd in de Nieuwstraat. De eerste die met de *Friesche Kap* reisde was de

vader van Truus. Omdat Jo Spaans als knecht daar werkte en later met Truus trouwde, hebben zij de *Friesche Kap* overgenomen. Omdat ze geen kind hadden en er dus geen opvolger was, is de *Friesche Kap* eigenlijk verloren gegaan.

Dan hadden we Cinema Schinkel, de oude heer Schinkel was geen Purmerender, als ik het goed heb kwam hij uit Woerden. Ook Schinkel reisde met de kermis, later kwam er de vaste bioscoop in de Dubbele Buurt. In de begintijd omstreeks 1918 noemden ze de rijdende bioscoop ook wel *kinemategraaf*, er waren toen geen sprekende films. De oude heer Schinkel ging achter de piano zitten, speelde muziek en vertelde zijn verhaal. Als het kermisseizoen voorbij was, werden de voorstellingen voortgezet in de vaste bioscoop in de Dubbele Buurt. In de wintermaanden zag je, als je toen door de Weeshuissteeg liep, de wagens altijd op het erf achter de bioscoop. Die wagens werden toen ze nog reisden altijd door transportbedrijf Prins naar verschillende steden en dorpen gebracht.

De familie Verwijk is ook heel bekend in Purmerend, het zijn echte oliebolbakkers. De familie Verwijk reisde vroeger met de schuit. In de winter lagen ze met de schuit bij het Looiersplein. Een andere Verwijk lag in de Where voor de Peperstraat, hij stond

altijd in de Nieuwstraat.

Verwijk stond in de Westerstraat en had 2 zoons: Jan en Bertus. Deze Verwijk reisde ook met een schiettent. Bertus is overleden; hij was getrouwd met een dochter van Bruning van de Achterdijk, zijn twee zoons reizen met een oliebolenkraam.

Jan Verwijk is getrouwd met een dochter van een kermisreiziger en heeft 2 dochters die ook op de kermis staan. Hun wagens staan op een land langs de Kanaaldijk.

Daar hebben ze de langste tijd gestaan, want ze moeten weg in verband met de bouw van woningen in Weidevenne.

De familie Lamor is ook geen onbekende in Purmerend. De opa van Albert Lamor reisde al met een zweefmolen. In het begin liep men boven in de molen om hem rond te draaien, later zorgde een paard voor het rond-draaien.

Opa Lamor had ook een luchtschommel met 6 bootjes. Ook Albert's vader reisde met een zweefmolen en een kinderhangmolen. Ze hebben jarenlang met hun wagens op het Looiersplein gestaan.

Albert ging met een luchtschommel op stap, later met de zweefmolen en de kinderhangmolen.

Imiddels is Albert gestopt met reizen; de luchtschommel is verkocht, zijn stiefzoon heeft nu de zweefmolen. Het orgel uit de zweefmolen heeft hij

De eerste draaizaak van Adam van de Veen

DOBBELAERE's

Stoom-Caroussel

Is heden op de standplaats **Rippenmarkt** gearriveerd.

Dit prachtvol Caroussel is heden naar de laatste eischen des tijds vernieuwd.

Wilt het gesichte publiek van Purmerend en omstreken zich amuseeren, verzamel het niet om

DOBBELAERE's Stoom-Caroussel

te bezoeken. Ingericht voor groot en klein, alsmede voor de netste families.

Hoogachtend,

Wed. J. DOBBELAERE.

gehouden en daar loopt hij vrijdagmiddag mee in de stad. Hij woont al ruim 30 jaar aan de Overweerse Polderdijk. Nog een bekende naam is Van Dam. De familie Van Dam komt oorspronkelijk uit Amsterdam en stond vroeger met een draaimolen in de Nieuwstraat voor de Oude Sluis. Van die familie Van Dam is zoon Dirk van Dam in Purmerend blijven wonen; hij trouwde met het burgermeisje Corrie Visser uit Purmerend. Dirk reisde met een Bumberspel en in de winter werkte hij bij Scherpenhuizen in de Nekkerstraat. Als het kermisseizoen weer begon dan ging hij weer op reis. Dirk en Corrie kregen 2 dochters (één van hen verdronk) en een zoon.

Een paar jaar geleden zijn ze verhuisd van de Overweerse Polderdijk naar de Baansteede.

Hun dochter is getrouwd met Frans Pieters. Zij staan in de wintermaanden

met een oliebolwagen op de Koemarkt en in de zomer met een poffertjeskraam op de kermis. Ook hun zoon staat met een oliebolwagen op Meerland in de Purmer Zuid en in de zomer met een gokspel op de kermis. Hun andere zoon reist met een poffertjeskraam.

Dirk van Dam jr., die ook op de Baansteede staat, bezit een Skee-ball, waarmee hij de kermissen bezoekt. De oude Dirk van Dam is overleden, zijn vrouw woont nu in de Soeteboomhof.

Dan staat ook Ben Biggelaar, 's winters op de Baansteede, geen oude Purmerender zoals de anderen, maar hij woont er al heel wat jaren.

Ben Biggelaar heeft een kijkzaak zoals ze dat noemen en een kindermolen plus suikerspin.

Dit is mijn kermisverhaal, hopelijk heeft u het met plezier gelezen.

GELEZEN

In de *Delicious Times* van februari 1998 staat een oproep van Jos en Alain van restaurant Rozemarijn. Het gaat om een leuk initiatief, en misschien kunnen onze lezers helpen. Daarom de tekst van de oproep.

Restaurant Rozemarijn is, voordat het als restaurant in gebruik is genomen, ook gebruikt als honk voor padvinders en als snackbar. Wij zoeken oude foto's van het pand en de mensen die er toen in werkten enzovoort. U krijgt uw foto's natuurlijk weer terug. Wij maken er een kopie van om er een aantal in het restaurant op te hangen om een beeld te geven van wat er allemaal te doen was in het verleden in Kerkstraat 37. Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Jos en Alain

Wij hopen dat meer ondernemers dit idee overnemen. Bezoekers aan die bedrijven kunnen dan zien wat er soms in korte tijd is veranderd.

Delicious Times is een maandelijks uitgave van *De Bonte Koe*, *Jazzcafé D'Hooghe Ghast* en *Rozemarijn*.

OPENSTELLING VERENIGINGSRUIMTE

De Ansichtkaarten, foto's en dia's en nog veel meer in het bezit van de vereniging zijn zonder afspraak te bekijken in onze verenigingsruimte in gebouw *De Ark* aan de Wilhelminalaan. Te lezen zijn verschillende tijdschriften en boeken. Voor wie het nog niet weet: onze ruimte is op de tweede verdieping, er is een lift. Elke dinsdag bent u vanaf 20.00 uur van harte welkom. De laatste openstelling op dinsdag voor de zomervakantie is dit seizoen op 19 mei.

oktober 1900

Kermis te Purmerend.

Heden gearriveerd de

Amerikaansche Luchtschommel
Standplaats Westerstraat.

Aarbevelend,

Louis Vallentgoed van Edam.

De markt in de eerste helft van de dertiger jaren

W.J. Zijp

Veel is er de laatste jaren geschreven over het voortbestaan van de veemarkt. Ik doe dit niet, maar beschrijf voor u hoe de markt er zo'n 60 jaar geleden uit zag.

Ik begin de wandeling op de Varkensmarkt. Aan de westkant was een biggenmarkt en aan de Oostkant waren er naast een biggenmarkt de magere varkens. Als de biggen verkocht waren, kwam er een man die op verzoek van de koper een ring in de neus van de biggen kneep. Dit ging dit met veel geschreeuw gepaard. Ook werden de tanden gedeeltelijk afgeknepen. De neusing moest voorkomen dat de biggen op het land in de grond wroetten. De tanden werden ingekort zodat de big niet in de tepel kon bijten.

Op de varkensmarkt, het plein tussen de Willem Eggertstraat en de Kaatjessteeg, was de vette varkensmarkt met het Waaggebouw. In het Waaggebouw werden de magere en vette varkens gewogen, waarna ze werden afgevoerd naar de hokken die opgesteld stonden aan de Nieuwstraat tussen de Kaatjessteeg en de Willem Eggertstraat.

De paardenmarkt werd gehouden in de Nieuwstraat tegenover waar nu de ING-bank is. Aan de kant van het plantsoen stond een lang ijzeren hek met ringen waaraan de paarden vastgemaakt werden. Het ijzeren hek had nog een belangrijke functie. Veel huismoeiers klopten tegen dit hek hun vloerkleden uit. Volgens politieverordening moest dit voor 10 uur gebeuren, anders riskeerde men een bekeuring.

In die jaren was de aanvoer van paarden nog groot, omdat de mechanisatie van de landbouw nog maar net was begonnen. Het soort paarden dat te koop stond was gevarieerd: slachtpaarden, werkpaarden, hitten (een hit heeft een schofthoogte tussen pony en paard) en een enkel luxe paard.

In die jaren kende Purmerend nog de jaarmarkten. Begin mei de grote voorjaarsmarkt, runder en paardenmarkt, de najaarsmarkt half oktober en de scheimarkt (scheimarkt is als de koeien

van de weide voor de winterperiode naar de stal gaan) half november. Op 4 mei 1930 werden 164 paarden aangeboden. Het jaar daarvoor 207 stuks. Door de grote aanvoer werden deze markten op donderdag op de Koemarkt gehouden. Op de voorjaarsmarkt kochten vele agrariërs een werkpaard voor de hooibouw. Door de mechanisatie putten de agrariërs hun PK's uit de tractor en is de paardenmarkt er niet meer.

Genoeg over de paardenmarkt, nu naar onze melkdeveranciers... de koeien. Evenals nu, was de aanvoer via de Koepoort, Looiersplein. Wordt het vee nu aangevoerd met vrachtwagens, toentertijd met stoomboten. Ik herinner mij nog heel goed dat de boten *landbouw 1, 2 en 3* lagen te lossen en te laden aan het Tramplein. Ook lagen boten aangemeerd aan de Slotterburgwal en afgemeerd in de Where. Maar ook vele agrariërs uit Beemster, Zeevang, War-der, Edam enzovoort kwamen lopend

met hun vee naar Purmerend.

Waar nu de Nuka-hal staat, stonden toen de koeien. In 1929 werden gemiddeld 750 runderen per week aangevoerd. Op de kopse kant van de Koemarkt was de nuchtere kalverenmarkt. Daartussen was de schapenmarkt. Er liepen 3 dierenartsen die het vee controleerden op gezondheid. Vrijdags kochten enkele handelaren hun vee op de Leeuwardermarkt. De vee-drijvers brachten het vee vanaf het NS-station naar de stallen rond de Koemarkt. Als deze dan dinsdagmorgen naar de markt gebracht werden, kwamen er paarden op stal, want veel agrariërs kwamen met paard en wagen.

In het najaar kochten veel tuinders 3 tot 5 melkkoeien. Het gras was op en veehouders moesten ruimen, terwijl tuinders veel afval van hun tuin hadden, wat aan de koeien werd gevoerd. Als de grote voorjaarsmarkt in mei werd gehouden, daar deden de tuinders de koeien van de hand, meestal

Ansichtkaart verstuurt in 1909

ging dat vee naar de verweiders.

Op 4 mei 1930 was de aanvoer 1874 runderen.

In de jaren dertig telde Koemarkt en Willem Eggertstraat 32 cafe's/restaurants. Veel handelaren kwamen op maandag aan en overnachtten, om zo vroeg mogelijk op de markt te zijn. Op de Koemarkt waren 10 cafe's die samen 121 bedden bezaten, en een burgerhuis beschikte over 8 slaapplekken. De handelaren maakten hier dankbaar gebruik van.

De kalverenmarkt was in die jaren op de kopse kant van de Koemarkt, de schapen en kalveren stonden in houten hokken.

Het aanzicht van de Koemarkt was dus heel anders dan wij nu kennen.

Hoewel begin deze eeuw de coöperatieve kaasfabrieken werden opgericht, waren er nog veel boeren die zelf hun kaas produceerden. De handel gebeurde op de Kaasmarkt. Op maandag brachten zij de kaas met paard en wagen naar de markt. Daar werd de kaas op stro of op zeildoek gezet. Gedurende de nacht werd de markt streng bewaakt. Als dinsdagmorgen om 10 uur de klok van de Kaasbeurs luidde, kon de markt beginnen. Als de kaas

verkocht was gingen deze in de berries om gewogen te worden in de Kaaswaag. In de loop der tijd kwamen er meer kaasfabrieken die het werk van de boeren overnamen. Dit had tot gevolg dat de kaashandel zich in 1932 verplaatste naar de Kaasbeurs. Hier werd op monster verkocht. Door deze verandering liep de aanvoer van kaas sterk terug, wat tot gevolg had dat de kaasmarkt gedoemd was te verdwijnen.

Als het tegen hooitijd liep, (begin of

half mei) dan kwamen boeren uit Gelderland en Drente om zich te verhuren aan Noordhollandse boeren. Waar nu opticien Koopman is gevestigd, was toen cafe G. Vrouwe. Hier was de samenkomst van de mensen en kon de Noordhollandse boer zijn keuze maken. De hooitijd duurde zo'n 6 weken.

Op de kippenmarkt (nu het Slotplein) werden niet alleen kippen en eieren aangeboden. Ook waren er duiven, kal-

koenen, pauwen, konijnen, jonge poezen en honden. Tegen kersttijd zorgde de marktmeester voor hoge hokken voor de vele ganzen die werden aangevoerd. In de jachttijd waren er veel hazen, fazanten en wilde eenden.

Voor huiden van schaap, kalf, konijn of kat kon men terecht bij een handelaar die zijn standplaats had op het trottoir tussen Neckerdijk 2 en 4. De huiden roken met warm weer niet lekker.

In die tijd was er in de Nieuwstraat nog de boterwaag. In 1929 werd de boterwaag omgezet in een boterveiling. Omdat steeds meer melkfabrieken er toe overgingen boter te produceren, was ook deze veiling gedoemd te verdwijnen.

De kramenmarkt was in die tijd in de Westerstraat en de Nieuwstraat. Ook toen was er veel variatie aan artikelen. Nog hoor ik de bananenman zijn waar aanprijzen. Deze werd in kisten aangevoerd. Hij was een heel goede standwerker. Een kam bananen voor zo'n f 0,50.

Handel in scheermesjes, pakken vol. Er stond ook een man met een paar pannen of een emmertje. Met een priem maakte hij een gaatje in de pan, hield een kaarsje aan de binnenkant van pan of emmer, hield een staafje tin of lood boven het gaatje en de pan was weer dicht.

Nog hoor ik banketbakker Schoen (onze oud plaatsgenoot) roepen: "jodekoken en eierenkoken 2 1/2 cent." Ook herinner ik mij op de hoek Westerstraat/Nieuwstraat de neger. In die tijd nog een bijzonderheid, hij sprak gebrekkig Nederlands. Zijn handel groeide aan de bomen in Afrika. Het waren langwerpige donkerbruine schillen van ongeveer 25 cm lang; in die schil groeide een soort drop. Dat was goed voor de keel. Iedere keer riep hij met zijn zware stem "dat lekkere vordoeze voor de keel".

De heer K. Westmijze was in die jaren algemeen marktmeester. Voor de veemarkt, inclusief de varkensmarkt, werd hij geassisteerd door 17 personen, waarvan 3 in vaste dienst.

Dierenarts en raadslid J.W.H. Geer-

lings was inspecteur veterinaire dienst bij de gemeente Purmerend.

In het gebouwtje Koemarkt 58 waar de voormalige vleeskeuringskring Waterland gevestigd was, hangt nog steeds het gedenkbord waarop te lezen staat dat hij in de jaren 1891 - 1941 veel heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van het markrwezen.

Op de veemarkt waren 10 marktmelkers aanwezig. Als de koeien verkocht waren werden ze gemolken. Ik wil u de namen van deze personen niet onthouden: de heer D. Lof en echtgenote, de heer J. Lof, dames Simons, Jan Simons (beter bekend als Carro Simons), de

gebroeders J. en K. Bakker, de heer J. Stam en de heer J. Reurs.

De meeste marktmelk werd naar melkfabriek Hollandia vervoerd. Dirk Lof vertelde mij dat een gedeelte van de melk naar de boerderij in de Overwhe- re ging. Een gedeelte van de melk ging met de boot naar Amsterdam en werd in de Jordaan uitgevent.

Geachte lezers, ik hoop u een indruk te hebben gegeven van de markt in de jaren dertig.

januari 1998

SCHENKINGEN

De volgende schenkingen zijn het afgelopen halfjaar door de vereniging ontvangen.

Hr. J.M. Velzeboer	80 ansichtkaarten van Purmerend
Hr. H.J.N. Verhoef	Loodwitpot Avondzon
Hr. Jaap Bakker	Diverse artikelen die te maken hebben met de markt en het markrwezen
Mw. M. v.d. Brink-Wortel	Boek <i>Boemeltje van Purmerend</i>
Hr. J. Peters	Dia's (diverse onderwerpen)
Mw. T. Schermer	Kranten, foto's en zeep
Mw. Leerling	Plakboek met foto's van Purmerenders
Hr. Hille	Aquarel van de Jaagweg met spoorbrug
Mw. D. de Vries	foto's van Purmerenders
Hr. B. de Koning	Delftsblauw bord en asbak van bedrijf J.P. de Koning
Hr. M. Voogd	foto Westerstraat
Mw. G. Daman-de Haan	Jubileumkrant 100 jr. Nea-Volharding uitnodigingen en statuten <i>De Volkswoning</i>
Mw. A. Rijkenberg	schoolfoto
Hr. M. Kuiper	Verkiezingskrant <i>Oudheidkundige Vereniging Landsmeer</i>
Mw. C. Franken-de Groot	foto's Weerwal, van personen en krantenknipsels
Hr. G.T. Platell	fotokopieerapparaat

Banketbakkerij **JAC. VLAAR** *Kalen*
 PURMEREND - HOOGSTRAAT 28 - TEL. 10 24
 WORMERPLEIN 39 - TEL. 37 13
 Giro 129777 - Bankrelatie: Alg. Bank Ned. N.V.

Purmerend, ... 919

NOTA
 voor *Mynheer Ten Hake*
 Voor UED. & contant verkocht en geleverd:

	Zegel	0	15
1 choco luttel			
M meek		5	25
1 " C meek		5	25
1 " " " "		5	25
		<i>g</i> 1575	

m/b

Banketbakkerij **JAC. VLAAR**
 PURMEREND - HOOGSTRAAT 28 - TEL. 10 34
 WORMERPLEIN 39 - TEL. 37 13
 Giro 129777 - Bankrelatie: Twentsche Bank, Purmerend

Purmerend, ... 19

NOTA
 voor *Beersa. Kamp*
 Voor UED. & contant verkocht en geleverd:

	Zegel	0	15
1 doos bontom			
		= 5-	
		Reb Charles Nee	
		<i>RP</i> <u>N.B.</u>	

MONUMENTENDAG 1997

Tijdens de Monumentendag op 13 september 1997 was ook de voormalige rijks HBS open. Nu heeft het gebouw de naam *De Ark* en is het de huisvesting voor verschillende Purmerendse organisaties. Voor

bezoekers van de Monumentendag was er tevens de gelegenheid de ruimte van de Vereniging Historisch Purmerend te bekijken. In totaal telden wij 36 mensen die onze ruimte bezochten.

ROB WOUDEPRIJS 1997

Op 11 november 1997 ontving ons bestuurslid Ber de Lange de *Rob Woudaprijs 1997* voor zijn werk als historicus van het Purmerendse verleden. Hans Glandorf reikte de prijs uit aan de verraste Ber, die dacht dat hij een avond bridge zou gaan spelen. Ber, van harte gefeliciteerd met deze onderscheiding!

In bruin café De Bonte Koe aan de Koemarkt hangen sinds 1897 8 schilderijen van de Purmerender schilder Jan Wolbertus Stapper. De eigenaar van De Bonte Koe, Hans Glandorf, is naast het café op de Koemarkt geboren. Hans Glandorf is met zijn vrouw Trudy alweer 12 jaar eigenaar van dit unieke mooie café.

Opfleuren

In 1897 gaf eigenaar Wopke Tadema van Het Rotterdamse Bierhuis (de naam tot 1918) opdracht aan de toen 23-jarige schilder J.W. Stapper de 8 houten panelen op te fleuren met schilderijen uit de regio. Tadema -van Friese afkomst- wilde een schilderij hebben met de Oldenhove.

De andere 7: Broek

in Waterland, Oos-

terpoort in Hoorn,

Houtmolen in Zaandam,

Beemsterbrug in Purmerend,

Kerk in Monnickendam,

Dam in Edam en Dorpsstraat in Kwadijk.

Stadsnieuws.

Ook de heer W. Tadema, eigenaar van het logement „Het Rotterdamsch Bierhuis“ op de Koemarkt, is bezig zijne inrichting meer aan de eischen des tijds te doen beantwoorden. Het inwendige zijner zaal is reeds voor de helft gerestaureerd en prijkt met eenige niet onverdienstelijk geschilderde tafels. Vervaardigd door den heer J. Stapper, schildersknecht alhier. Zij stellen voor gezichten op Purmerend (de Wehre, en Koemarkt), Edam, Monnickendam en Leeuwarden. Het geheel belooft veel goeds en schoons te zullen worden.

Purmerender Courant, 1897

De ondergetekende. Beuvelschilder en kenner in het teekenen. verklaart, dat heer Stappes vele jaren zijn leerling was. Dat genoemde zich dien tijd geen heette anders schreef. Dat hij geheel op de hoogte is met het decoratief van Toornel. gaal en pleuraal zoo veel in olie als in lijn wert. En dat hij ook als minner alle uerbuilingen verkiest.

W. van der Woude.

Purmerend 17 Februari 1900

Bier café

De Bonte Koe

BIER AANDEEL

- OP NAAM VAN: *Ver. Historisch Purmerend n. 1*
- TEW. BODICE VAN 150. *éénhonderd en vijftig*
- * HET AANDEEL STAAT OP ONZE NAAM EN IS NIET OVERDRAAGBAAR.
  - * DE 2 VAN HET AANDEEL GAAT NAAR HET SCHILDERIJFONDS EN HET RESTANT WERDT UITBETAALD IN BIER OF ANDERE CONSUMPTIES.
  - * DE AANDEELHOUDERS BEHOEVEN PERSOONLIJK ONZEZIJN OFS IN DATUM VAN HET VERKUIFEN VAN DE AANDELEN. (WIEN VERLIDEN- EN ZATERDAGFORDE).
  - * ALI HET RESTANT VAN HET AANDEEL WERDT DE AANDELEN VERKUIF GEKUIF.
  - * ALLE AANDEELHOUDERS MOEVEN UITKOMMEN ALI DE PRESENTATIE VAN DE ONZEZIJNDE VERKUIFING.

SCHILDERIJFONDS
DE BONTE KOE.

H. Glandorf

Voor wie de schilderijen wil bekijken: De Bonte Koe is maandag tot en met donderdag open vanaf 19.30 uur. Vrijdag en zaterdag open vanaf 16.00 uur en uiteraard tijdens de wekelijkse veemarkt.

OPLOSSINGEN VAN DE FOTO'S

Op de foto's uit nr. 5 zijn enkele leuke reacties gekomen.

Foto 1

Strijd en Krachtig. De volgende namen zijn bekend geworden.

Oplossingen van B. van Toor, J. Hekelaar, R. Bonam, A. Alderhout en S. Rem.

1. Cor Wouda
2. John Hekelaar
3. Wilfried Strijder
4. Wout Zeekant
5. Hans Voet
6. Mart Muts
7. Bert Besselsen
8. Siem Rem
9. Piet Koning
10. Anja Besselsen
11. Chris van de Made
12. Adrie Kes
13. ? Dijkshoorn (volgens Hr. Van Toor is het Ria, volgens Hr. Hekelaar is het Lien)
14. ? Smit (volgens Hr. Van Toor) of Klaasen (volgens Hr. Hekelaar)
15. Truus Dijkshoorn
16. ? Klaasen (volgens de heer Hekelaar)
17. ? Van de Made (volgens Hr. Van Toor, Hennie Land volgens Hr. Hekelaar)
18. ? Van de Made (volgens zowel de heer Van Toor en de heer Hekelaar)
19. ??
20. Rijk Westerhof

Foto 2

Reactie van Mevrouw A. Alderhout.

1. ?? Beuse
4. Jannie van de Pavert
5. Gretha Asjes ?
6. Maartje Bakker ?
10. Joop Gediking
21. Betty van Oest
22. Tony Hoeve
24. Lottie van der Sluis
25. Pietje Rouw

Waarschijnlijk was het School B van de heer Bakker uit 1930.

Dan nog over de foto's uit blad nr. 4. (september 1996)

Foto 3

Bovenste rij: de meest rechtse persoon is volgens Mw. A. Alderhout Piet Jonk in plaats van Kees Schut.

Foto 2

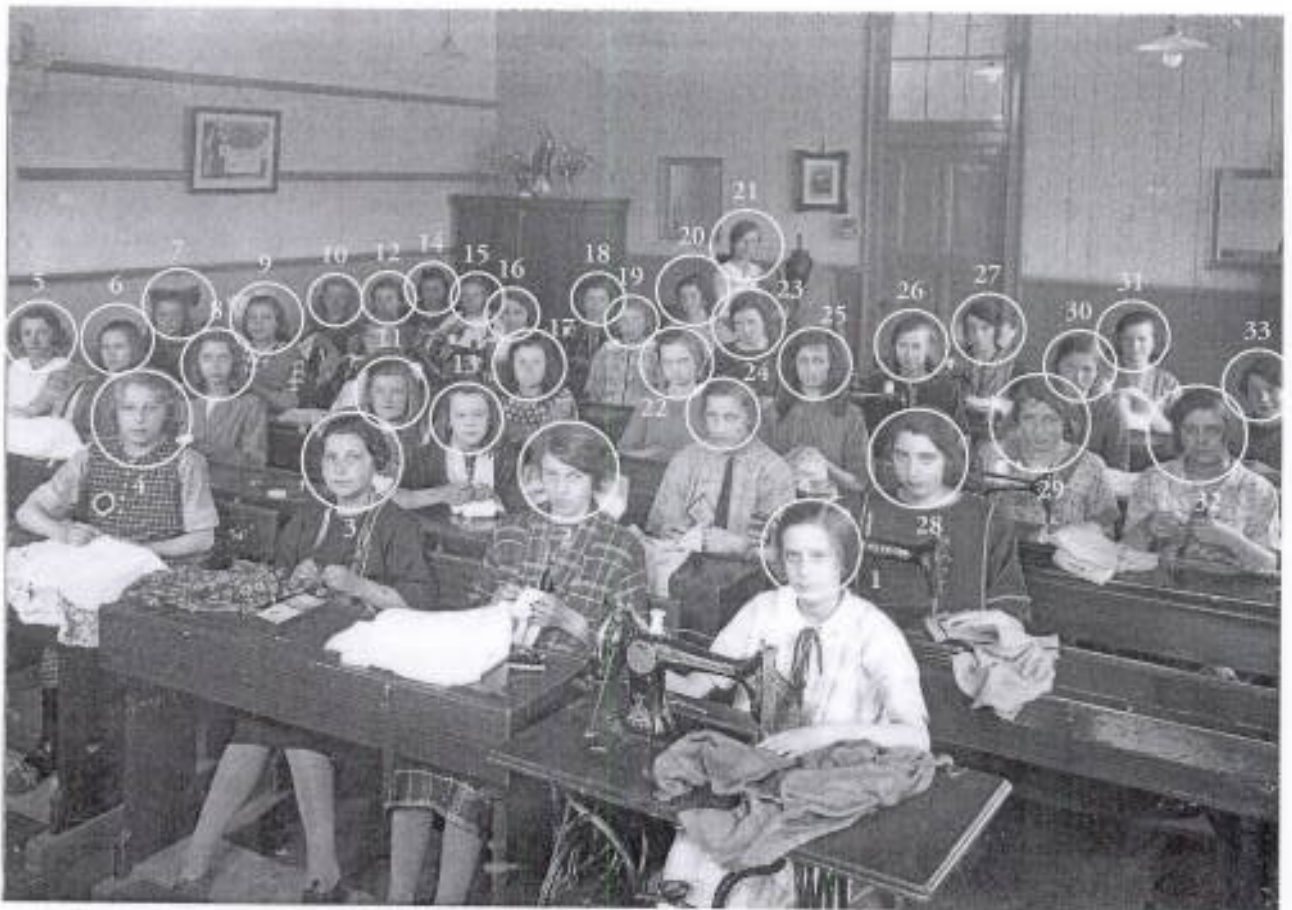
Zusters Stadsziekenhuis. Reactie van de heer W. Zijp.

- nr. 2. Mw. Ten Bokkel-Huinink
- nr. 3. Zr. A. Schuitemaker
- nr. 4. Zr. Van de Ende
- nr. 6. A. Smit

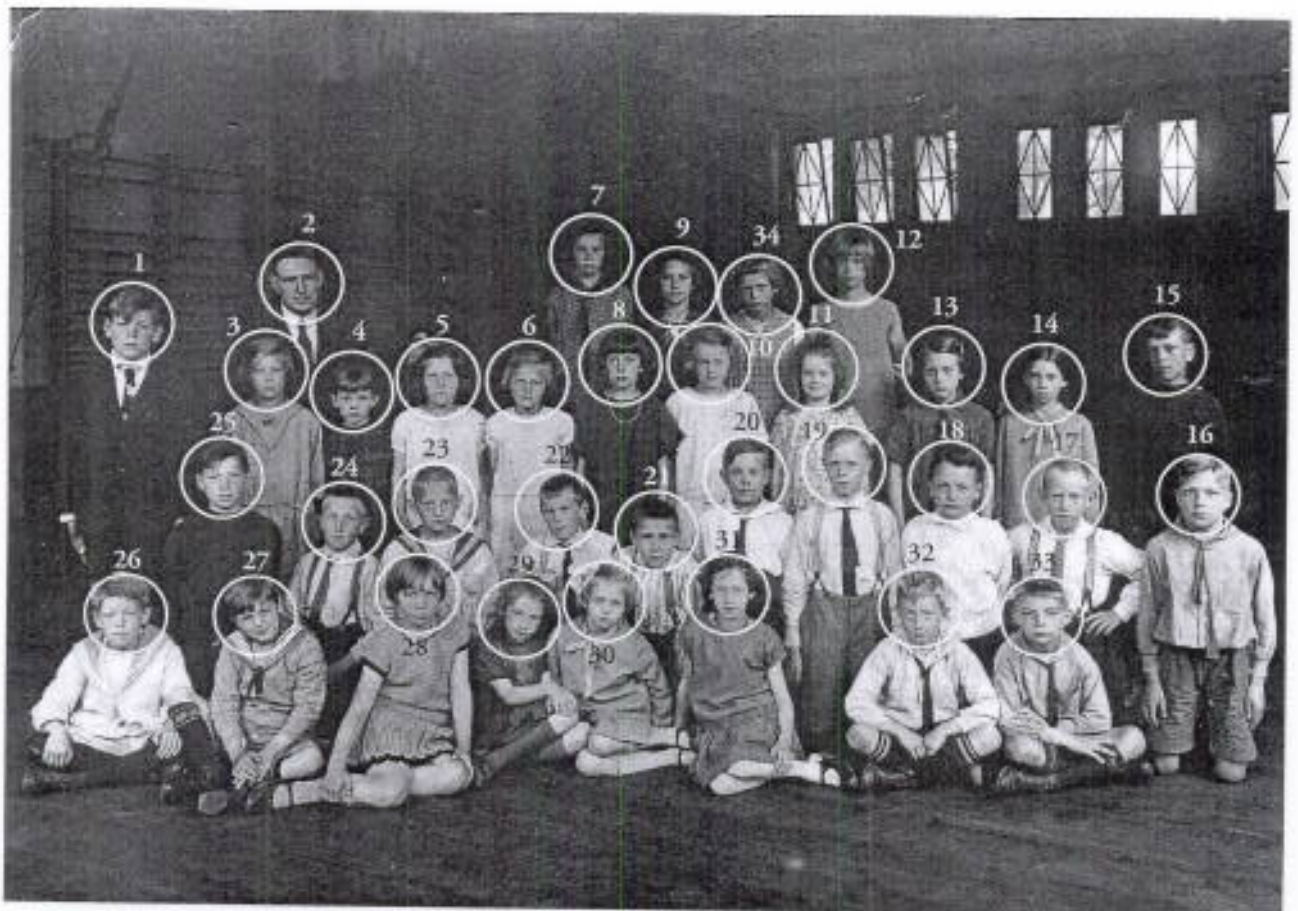
DE NIEUWE OPGAVEN!

1. Wie weet wie deze drie dames zijn, wanneer het was en waar?
Het lijkt alsof ze een dagje uit zijn.

2. Een schoolfoto, gekregen van mevrouw A. Rijkenberg.
 Het is de naaischool bij de zusters aan het Venediën, ongeveer 1932. Weet u wie er op staan?

3. Dan nog een prachtige schoolfoto! Gaarne uw oplossing; welke klas is het, wanneer was het en wie staan erop?

Het stadsrecht van Purmerend

Jack Otsen

De vraag wanneer Purmerend stadsrecht heeft gekregen, is makkelijker te stellen dan te beantwoorden. Enkele jaartallen komen hiervoor in aanmerking.

1410

Bijvoorbeeld 1410, het jaar waarin graaf Willem VI zijn bankier Willem Eggert tot heer aanstelde van Purmerend. Feitelijk kwam het er op neer dat de pas tot edelman gepromoveerde burger Eggert enkele bestuursfuncties namens zijn leenheer mocht uitoefenen. Zo koos hij jaarlijks 5 schepenen die rechtspraak en wetgeving regelden. Verder liet hij het slot Purmersteijn bouwen, zodat de inwoners op bescherming konden rekenen tegen invallen van buiten.

Op kerkelijk gebied werden ook vorderingen gemaakt, toen in 1417 Purmerend een zelfstandige parochie werd. Als stimulans zich hier te vestigen, verleende graaf Willem VI de inwoners van Purmerend tolvrijheid voor vervoer van personen en goederen door heel Holland. Uit deze tijd stamt het eerste gemeentewapen: 4 Purmerendse vissers in een koggeschip, varende onder de vlag van Willem Eggert.

Ondanks deze ontwikkelingen werd de stad nog niet voor vol aangezien. Het feit dat Purmerend zijn rechten had ontvangen van een zich edelman noemende poorter (burger van een stad die het poorterrecht of burgerrecht bezit), sprak in haar nadeel. Bovendien voldeed Purmerend niet aan de juridische criteria om in het *stedenstamboek* te worden opgenomen: het bezat geen volledige stedelijke autonomie in rechts- en bestuursinstellingen. Je zou kunnen zeggen dat Willem Eggert een bescheiden aanzet gaf tot de ontwikkeling van een volwaardige stad.

Ter vergelijking: Monnickendam kreeg stadsrechten in 1355 rechtstreeks van de graaf van Holland. In dit handvest stonden alle rechten van de stad opgetekend, zoals het recht om keuren uit te vaardigen en het recht zowel kleine

misdaden en overtredingen als halsmisdaden te berechten. Hoewel iedere stad zijn eigen ontwikkelingsgeschiedenis kent, was het duidelijk dat Purmerend in de rangorde van steden op een lage plaats stond.

Na het overlijden van Willem Eggert werd Purmerend een speelbal van elkaar bestrijdende leenheren, waarbij slot Purmersteijn werd gesloopt en de stad tijdelijk van zijn vrijheden en privileges werd beroofd.

1484

Een tweede jaartal van belang is 1484. In dat jaar werd Jan van Egmond eigenaar van Purmerend. Van deze graaf kreeg de stad het privilege een weekmarkt en twee jaarmarkten te houden. Niet alleen economisch, ook op bestuurlijk gebied werden de nodige vrijheden toegestaan: 31 vroedschappen (stadsbestuurders) mochten keuren maken. Bij stukjes en beetjes begon Purmerend gelijkwaardig te worden aan buursteden als Monnickendam en Edam.

Na de dood van Lamoraal van Egmond -onthoofd in Brussel in het eerste jaar van de Opstand (1568) - werd hij opgevolgd door zijn zoon Philips, die als laatste heer van Purmerend de geschiedenis in zou gaan. Wegens collaboratie met vijand Spanje werden in 1579 al zijn bezittingen in beslag genomen door de Staten van Holland.

1573

En daarmee komen we op het derde jaartal dat uitsluitsel kan geven over de positie van Purmerend als stad. In 1573 stemde de prins van Oranje in met het verzoek van de stadsbestuurders, om tot de vergaderingen van de gezamenlijke steden van het Noorderkwartier te worden toegelaten. Met de 6 andere steden -Monnickendam, Edam, Hoorn, Medemblik, Enkhui-zen en Alkmaar- stemde Purmerend mee over zaken, die met de oorlog tegen Spanje samenhangen. In 1582

werd deze praktijk gelegaliseerd door een resolutie van de Staten van Holland: Purmerend mocht als vrije stad deelnemen in het overleg van dit hoogste bestuursorgaan.

Zo kunnen we dus stellen dat Purmerend haar stedelijke rechten in de loop van enkele eeuwen wist te verwerven. Ook in uiterlijk kreeg Purmerend het aanzien van een stad: de vestingwerken - bolwerken en aarden wallen met grachten - en de stenen poortgebouwen dateren alle van voor het einde van de zestiende eeuw.

juni 1997

1515

KOPIJ KOPIJ KOPIJ KOPIJ

Heeft u iets leuks over vroeger te vertellen, bijvoorbeeld over de straat waar u gewoond heeft of over uw vroegere beroep, schrijft u dan een stukje voor dit blad.

GEVRAAGD

Boeken, foto's, films, ansichtkaarten, lectuur etcetera over oud-Purmerend (ers).

Ook materiaal uit 50er, 60er en 70er jaren is van harte welkom.

Beschikt u over enig materiaal en wilt u dit aan onze vereniging schenken, dan kunt u contact opnemen met het bestuur.

LEDENGROEI

U heeft al eerder gelezen dat het ledental enorm is gegroeid sinds eind augustus 1997. Met 155 leden om precies te zijn.

Lid per:

26.08.97 mw. L.M.E. Groen	Van Balenstraat 17	1442 RA Purmerend
26.08.97 mw. N. Gouda	Koestraat 1B	1441 CV Purmerend
26.08.97 hr. G. Beets	M. v. Hogendorpstr. 44	1442 AT Purmerend
27.08.97 hr. P. de Haan	Ringdijk A 23	1456 AJ Wijde wormer
27.08.97 hr. A.L. Bergsma	Hazelaarstate 3	1441 ZX Purmerend
27.08.97 hr. D. Molevelt	Cavaljéplein 1	1442 XK Purmerend
30.08.97 hr. F. v.d. Linden	Landauerstraat 31	1445 PL Purmerend
30.09.97 mw. H. Meinen-Wiersma	Vrouwe n zandstraat 18	1443 WK Purmerend
02.09.97 hr. J. Zwiers	Kruiswoud 7	1474 JD Oosthuizen
02.09.97 hr. J Lankelma	Aletta Jacobsstraat 27	1827 MK Alkmaar
02.09.97 hr. P.J. de Wit	Rijksstraatweg 27	2988 BA Rijsoord-Ridderkerk
12.09.97 hr. W. Stam	Anne Franklaan 83	1443 HB Purmerend
11.09.97 mw. D. Harmsen-Brugge	Johan Wagenaarstraat 18	1443 LS Purmerend
11.09.97 hr. J.J. Kruijver	W. v.d. Brinkstraat 65	1444 HC Purmerend
11.09.97 hr. P. Kramer	Tarwestraat 105	1446 CC Purmerend
11.09.97 hr. G. Sandtke	Julianastraat 15	1441 EN Purmerend
11.09.97 hr. A. van Bekkum	Oude Doelenkade 1	1621 BH Hoorn
11.09.97 hr. N. Blokker	Heereweg 215	1871 EG Schoorl
11.09.97 hr. G. Booij	Rozenstraat 1	8861 EZ Harlingen
11.09.97 hr. C. Prins	Goudenregenstraat 31	1441 HG Purmerend
11.09.97 hr. H. Schipper	Noordeinde 59	1141 AH Monnickendam
11.09.97 Hünkemoller	Burg, D. Kooimanweg 17	1444 BA Purmerend
11.09.97 hr. W. Bergsma	Hofstede 1	1132 AJ Volendam
11.09.97 hr. A.H. Stokkink	Burg, D. Kooimanweg 31	1444 BA Purmerend
11.09.97 fam. N. van Gelderen	Neckerstraat 133	1441 KW Purmerend
11.09.97 mw. A. Winkelaar-Bakker	Neckerstraat 20 B	1441 KX Purmerend
11.09.97 fam. M. Brouwers	Anne Franklaan 84	1443 JB Purmerend
13.09.97 hr. S. Nooder	Mercuriusweg 462	1443 VN Purmerend
11.09.97 hr. M. Rep	Leegwaterhof 58	1444 EX Purmerend
14.09.97 hr. M.W. Egthuysen	Oostervenne 40	1444 XE Purmerend
14.09.97 hr. J. Jonk	Volgerweg 78	1461 HT Z.O.Bee mster
14.09.97 hr. H. Knijn	Saturnusstraat 7	1443 BA Purmerend
14.09.97 hr. W. Koning	Vooruitstraat 59	1441 GG Purmerend
14.09.97 mw. J.L.M. Korver-Jansen	Zandweg 12	41531 AS Wormer
14.09.97 mw. M. v.d. Linden-Ipema	Landauerstraat 31	1445 PL Purmerend
14.09.97 hr. C.J. Muller	Planetenstraat 46	1443 AV Purmerend
14.09.97 hr. J. Otsen	M. Klompéstraat 10	1442 BL Purmerend
14.09.97 hr. G. Prins	Westerweg 61 B	1446 GE Purmerend
14.09.97 mw. T.M.J. Rinses-Zuidewind	Olympiastraat 28	1442 VH Purmerend
14.09.97 hr. J. Spaans	Weerwal 1	1441 AC Purmerend
14.09.97 hr. E. Soesman	Nieuwegracht 14	1441 GR Purmerend
14.09.97 Stadscafé	Kaasmarkt 3	1441 BG Purmerend
14.09.97 mw. M. Vellinga-Stierner	Vooruitstraat 20	1441 GK Purmerend
14.09.97 hr. K. Jonk	Neckerstraat 3	1441 KT Purmerend
14.09.97 hr. C. Jonk	Neckerstraat 1	1441 KT Purmerend
15.09.97 mw. N. van Amsterdam-Smids	Kanaalstraat 1	1441 KE Purmerend
15.09.97 hr. J.P. Appelman	De Grootweg 17	1456 AR Wijde wormer
15.09.97 hr. R. de Gier	Narcissenstraat 10	1441 HN Purmerend
15.09.97 hr. R. Blok	Merwedestraat 17	1442 SK Purmerend

15.09.97 hr. J. Groenhart	Edammerdijkje 5	1472 GC Middelie
15.09.97 hr. Ph. Jansen	Robiniastate 11	1441 ZZ Purmerend
15.09.97 Rabobank	Willem Eggertstraat 7	1441 CH Purmerend
15.09.97 hr. J. Rossenaar	Merwedestraat 23	1442 SK Purmerend
15.09.97 hr. J. de Ruijter	Zuidersteeg 26	1441 BD Purmerend
15.09.97 hr. M. de Vries	Orchideeënstraat 61	1441 HL Purmerend
15.09.97 hr. T.N. v.d. Wal	Overweersepolderdijk 18	1442 AC Purmerend
17.09.97 hr. P.W. Sopar Sr.	Veersemeer 16	1447 JA Purmerend
17.09.97 hr. J. van Luttkhuizen	Burg. De Geusstraat 9	1461 BC Z.O.Beenster
22.09.97 mw. R. Nieboer-Baatsen	Graveurstraat 10	1445 JM Purmerend
25.09.97 hr. J. v.d. Linden	Emmalaan 32	1623 MV Hoorn
25.09.97 mw. J. Bijvoet-v.d. Linden	Achtergracht 2	1381 BN Weesp
25.09.97 hr. T.A. Meinen	Whereplantsoen 5	1441 AB Purmerend
27.09.97 mw. A.C. Brun-van Waveren	Raadhuisstraat 6	1456 AG Wijdewormer
29.09.97 fam. A. Blokdijk	Muurvaren 6	1441 SM Purmerend
30.09.97 mw. M. Blom	Koperslagerstraat 9	1445 CA Purmerend
01.10.97 hr. S.J. Hofland	Koningsvaren 25	1441 SC Purmerend
05.10.97 mw. M.A. Geerts-Hottentot	De Genestetstraat 33	9721 NT Groningen
06.10.97 mw. L. Kuijper-Zadeits	Mussenberg 66	6005 LG Weert
08.10.97 mw. A. Eggersman	Koemarkt 12	1441 DC Purmerend
09.10.97 hr. J. Leegwater	Schipperspad 7	1441 AC Purmerend
09.10.97 hr. M. Deitmers	Peperstraat 38	1441 BJ Purmerend
09.10.97 hr. G. Westerneng	Sterremosstraat 14	1441 LT Purmerend
09.10.97 hr. D. Kwantes	Robiniastate 17	1441 ZZ Purmerend
10.10.97 mw. T.G. Luttge-Beets	Meeuwstraat 49	1444 VC Purmerend
19.10.97 hr. C. v.d. Nes	Roelof Bootstraat 19a	1135 CD Edam
19.10.97 fam. P. Stam	Koningsstraat 87	1781 KD Den Helder
19.10.97 fam. R. de Wolf	Zuiderpad 18	1461 BP Z.O.Beenster
01.01.75 hr. S. Klok	Kanaalstraat 4	1441 KG Purmerend
19.10.97 mw. A.P. v.d. Linden	Gedempte Singelgracht 3a	1441 AN Purmerend
19.10.97 hr. F. de Vries	Venediën 4	1441 AJ Purmerend
19.10.97 hr. S. de Vries	Chrysanthenstraat 21	1441 HR Purmerend
19.10.97 fam. P. Timmerman	Wipmolen 60	1444 GZ Purmerend
19.10.97 fam. D. de Jong	Atletenstraat 36	1442 VM Purmerend
19.10.97 fam. M. de Jong	Montferland 22	1447 EE Purmerend
25.10.97 mw. M.W. Porsius	Suze Groenewegstraat 19	1442 NA Purmerend
25.10.97 R. Jonk en N. Wisse	Purmerenderweg 163	1461 DH Z.O.Beenster
26.10.97 Eetcafé Jo en Co	Koemarkt 43	1441 DB Purmerend
26.10.97 hr. J. Kersloot	Rijtuigstraat 22	1445 NS Purmerend
27.10.97 hr. M.Ph.B. Jorritsma	Gouw 52	1441 CR Purmerend
28.10.97 hr. G. Koelemeijer	Tureluurhof 33	1444 AJ Purmerend
29.10.97 mw. J. Kersloot	Baardmosstraat 56	1441 LV Purmerend
30.10.97 hr. N.J. Ruis	Kamperfoelieweg 7	1796 MT Texel
30.10.97 hr. G. Out	Goudenregenstraat 63	1441 HT Purmerend
30.10.97 mw. G. Out-Fontijn	Tuinhof 34	1441 BN Purmerend
11.11.97 hr. M. Kuiper	Hugo de Grootstraat 19	1441 KH Purmerend
11.11.97 mw. C. v.d. Linden	Westerweg 55 M	1445 AC Purmerend
11.11.97 hr. F. Stravers	Citerstraat 37	1443 XE Purmerend
12.11.97 mw. H. Oudewortel	A.J. Luthulistraat 6	1447 XE Purmerend
11.11.97 hr. A.M. Greuter	Oosteinde 52	1474 MD Oosthuizen
12.11.97 hr. J. Dekker	Vooruitstraat 74	1441 CL Purmerend
12.11.97 hr. A. de Boer	Wagenweg 9	1442 BX Purmerend
12.11.97 hr. W. Hartog	Wilhelminalaan 42	1441 EM Purmerend
12.11.97 hr. L.A. Jonk	Saturnusstraat 43	1443 AB Purmerend
12.11.97 hr. H.A. Modder	Hendrik Wagemakerstr. 9	1461 BL Z.O.Beenster
12.11.97 mw. E. Out	Lepelaarpark 3	1444 HB Purmerend
12.11.97 mw. G.T.C. Schagen-Smit	Hoornsebuurt 13	1441 AD Purmerend

12.11.97 mw. E.Y. Roskam	Anne Franklaan 691	1443 HV Purmerend
01.01.98 hr. F.Q. Bartels	Spaarbekkenkade 43	1441 WX Purmerend
01.01.98 hr. G. v.d. Berg	Anne Franklaan 25	1443 HA Purmerend
01.01.98 hr. J. v.d. Berg	Zandweg 147	1531 AM Wormer
01.01.98 mw. M.T. Berkhouwer	Sportlaan 82	1442 EE Purmerend
01.01.98 mw. R. Beugel-Stander	Watersnip 14	1452 VB Ipendam
01.01.98 hr. C. van Bruggen	Rosa Luxemburgpark 83	1447 WC Purmerend
01.01.98 hr. G. Couwenhoven	Westerweg 47 A	1445 AC Purmerend
01.01.98 hr. B. Dekker	Fresiastraat 13	1441 JD Purmerend
01.01.98 mw. C.A. Franken-de Groot	Taag 17	1186 LM Amstelveen
01.01.98 hr. P.A. Gastkemper	Meeuwstraat 148	1444 VJ Purmerend
01.01.98 hr. J. Gimpel	Brunelhof 2	1441 PG Purmerend
01.01.98 hr. C.H. Greuter	Fresiastraat 20	1441 JD Purmerend
01.01.98 hr. H.J. Hennis	Kinselmeer 11	1447 JH Purmerend
01.01.98 hr. L.G.J. Hildering	Brunelhof 13	1441 PG Purmerend
01.01.98 mw. A.M. Koster-Mulder	De Roerdomp 171	1444 XZ Purmerend
01.01.98 hr. G.W.H. Kramer	Achterdijk 32	1441 DH Purmerend
01.01.98 mw. L. Lensselink-Nijkamp	Suze Groenewegstraat 131	1442 ND Purmerend
01.01.98 hr. M.E.C. Mol	Duinweg 65	1871 AD Schoorl
01.01.98 hr. J.G. Prins	Westeinde 3	1483 EA De Rijp
01.01.98 hr. J.C. Stam	Zuiderweg 82	1461 GL Z.O.Beeemster
01.01.98 hr. J. de Vries	Rozenstraat 20	1441 HV Purmerend
01.01.98 hr. G.R. Wechgelaar	Flevostraat 51	1442 PV Purmerend
01.01.98 hr. A. de Jong	Van Burgplein 1	1447 KP Purmerend
01.01.98 hr. M. de Vries	Neckerstraat 147	1456 BC Purmerend
01.01.98 hr. A.J. Duijn	Volgerweg 8	1464 HN West-Beeemster
01.01.98 Generale Bank	Koemarkt 5	1441 DA Purmerend
01.01.98 mw. T. Kwakman	Roomeinde 5	1151 AC Broek in Waterland
01.01.98 hr. W.A. Ceelie	Jasmijnstraat 36	1441 JX Purmerend
13.01.98 hr. D. Vermeulen	Wouter Sluislaan 47	1461 AB Z.O.Beeemster
13.01.98 hr. H. Verwoest	Winand Staringstraat 20	1447 EW Purmerend
13.01.09 Woningstichting Wherestad	Lisdoddestraat 18	1441 NN Purmerend
21.01.98 hr. A. Bijlsma	Puntmosstraat 21	1441 LH Purmerend
22.01.98 hr. J.J. Kamphuis	Burg. Koopmansingel 1	1461 AN Z.O.Beeemster
22.01.98 mw. L.E.M. v. Rheenen	Purmerenderweg 99	1461 DJ Z.O.Beeemster
31.01.98 hr. F.P. Valkenburg	Gebr. Conijnstraat 87	1444 HM Purmerend
05.02.98 hr. B. Jasper	Kanaaldijk 37 A	1444 LL Purmerend
05.02.98 hr. A.H. Duijn	Waagplein 6	1441 BR Purmerend
08.02.98 hr. J.A. Stuijt	Schoklandstraat 74	1131 KZ Volendam
08.02.98 hr. C.F. Limburg	Bocierstraat 46	1443 EP Purmerend
11.02.98 hr. F. Spijkerman	Neckerdijk 2	1441 GX Purmerend
11.02.98 hr. J. Mantel	Dubbele Buurt 6	1441 ZT Purmerend
11.02.98 hr. M. van Roode	Wildschutweg 51	1456 AD Wijde Wormer
11.02.98 hr. S. Rijser	Purmerenderweg 69	1461 DE Z.O.Beeemster
11.02.98 hr. J.G. Blekemolen	Nieuwe Gracht 31	1441 CS Purmerend
11.02.98 mw. H. Hupkes	Wilhelminalaan 46	1441 EM Purmerend
11.02.98 mw. P. Slooten	Mercuriusweg 308	1443 VJ Purmerend
20.02.98 hr. N. Daman	Zuiderweg 188	1461 GP Z.O.Beeemster
20.02.98 hr. P. Poppen	Joke Smithof 31	1442 BK Purmerend

TE KOOP BOEKEN

De vereniging heeft nog een aantal boeken te koop. Leden hebben vaak korting. Twee titels brengen wij graag nog eens onder uw aandacht: *Tussen twee meidagen* (Purmerend in de oorlog, 10 mei 1940 - 5 mei 1945) en *Jan Switser, gezworen landmeter van de Beemster*. Van de opbrengst van *Jan Switser* gaat een deel naar de restauratie van het Garrelsorgel. U kunt de boeken kopen tijdens de diavertoningen en op dinsdagavond in onze verenigingsruimte.

TUSSEN TWEE MEIDAGEN
PURMEREND IN DE OORLOG
10 MEI 1940 - 5 MEI 1945

Jack Otsen

CEES VLAAR ONTVANGT IBG-PRIJS

Cees Vlaar, ondernemer in hart en nieren, kreeg tijdens de jaarvergadering van de Industrie- en BedrijvenGroep (IBG) de jaarprijs van deze organisatie uitgereikt. Aan de prijs is een bedrag verbonden van f 1.000,00. Hij is vooral actief als projectontwikkelaar en is overigens ook actief voor de Purmerendse samenleving.

Cees draagt geschiedenis en dus de VHP een warm hart toe. Hij heeft daarom de prijs aan onze vereniging gegeven! Het bestuur is vanzelfsprekend zeer verheugd

over deze gift. Collega-ondernemers hebben het met hun spontane bijdragen inmiddels verhoogd tot een nog onbekend bedrag. Tijdens een feestelijke bijeenkomst wordt het geld symbolisch overhandigd. Cees en de anderen: hartelijk bedankt!

De Vereniging Historisch Purmerend ontvangt regelmatig giften. Daar zijn we blij mee. De vereniging wil nog veel werk zetten en dat kost geld. Alle gevers van grote én van kleine bedragen bedanken wij voor de giften.

ONDERLINGE BRANDWAARBORG MAATSCHAPPIJ PURMEREND U.A.

Geachte heer, mevrouw,

Het Nederlandse fenomeen "ONDERLINGE" is bij veel mensen niet zo bekend. Mogelijk hoort U nu ook voor het eerst hiervan.

Maar wist U bijvoorbeeld ;

- dat er 400 "ONDERLINGEN" actief zijn in Nederland.
- deze "ONDERLINGEN" veelal een plaatselijk karakter hebben.
- zij daarom heel dicht bij de mensen staan.
- de "ONDERLINGEN" 36% van alle verzekeringen afsluiten in Nederland.
- O.B.M. Purmerend U.A. (Uitgesloten Aansprakelijkheid) reeds 60 jaar bestaat.
- een verzekeringsmaatschappij is in verenigingsvorm met leden.
- niet commerciëel is, dus verzekeringen afsluit zonder winst oogmerk.
- lage kosten heeft, en dus ook lage premies kan hanteren.
- verzekeringen voor o.a opstal, inboedel, aansprakelijkheid, glas, bromfiets, auto en caravan kan aanbieden.

Onderstaand geven wij u ter informatie enkele premievoorbeelden

OPSTAL/INBOEDEL	BRAND	EXTRA UITGEBREID/TOTAAL
Woonhuis Opstal	f 0,525	f 0,50 (per duizend)
Woonhuis Inboedel	f 0,525	f 0,95 (per duizend)
Garageboxen	f 1,00	n.v.t.

AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING VOOR PARTICULIEREN (AVP)		
Alleenstaanden	f 54,=	per jaar
Gezin of Samenwonenden.	f 72,50	per jaar

U zult begrijpen dat dit slechts een kleine greep is van onze verzekeringen.

Wilt U meer weten, geen nood, belt u ons gerust eens op.
U zult verstueld zijn van de lage premies.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen (ook 's avonds) met Marjon Alles. Telefoon 0299-644519.

Makkesstraat 2
1447 PJ Purmerend

Telefoon/Fax
0299 - 644519

Postbank 57.61.60

Bank: VSB-Bank
rek. nr. 84.35.06.504

ABN-AMRO Purmerend
rek. nr. 58.89.35.840

K.v.K. nr. 36027294

Met vriendelijke groet,
OBM Purmerend U.A.